

klasse

Maandblad voor onderwijs in Vlaanderen
nr. 244 — april 2014 — www.klasse.be

**HOE ZIET
JOUW JOB
ERUIT IN
2030?**

**KLEUTERS ZIJN NIET TE
JONG VOOR TECHNIEK**

**TEAMTEACHING: MET
TWEË WEET JE MEER**

**ONTDEK SINT-NIKLAAS
MET JE LERARENKAART**

HAANTJES OP DE SPEELPLAATS

*“Het gedrag van jongens
verbergt hun frustratie”*

ADVERTENTIE

24

Techniek in het basisonderwijs

“Onze kleuters prutsen met echte schroevendraaiers”

32

Hoe ziet jouw job eruit in 2030?

“De school van de toekomst? Die bestaat vandaag al!”

NIEUW OP TV.KLASSE

“Heel veel leraren gebruiken de computer als een veredeld krijtjesbord. Maar als je ICT niet inbedt in een leerlijn, heeft het weinig effect.”

Martin Valcke (Universiteit Gent) praat over ICT in een nieuwe aflevering van ‘Driemaal Woordwaarde’ op www.tvklasse.be.

tv **klasse**

- 5 Editio
- 6 Reacties
- 8 Opinie
- 10 In beeld *Een dag in de tuinbouwschool*
- 20 Actua *Inclusie wordt de regel*
- 29 Afgevraagd *Weg met het ‘Schoon Vlaams’?*
- 38 Mag dat? *Politiek debat in de turnzaal*
- 44 In de klas *Kieskoorts op school*
- 47 De bril van Bert
- 48 Lerarenkaart *Klassedag in Sint-Niklaas*
- 53 Klassetips
- 60 Kruiswoordraadsel
- 61 Brussels lof *Free podium*

15

“Als ik me rot voel, laat ik dat niet zien”

Zo denken jongens écht

40

Teamteaching geeft starters ruimte om te experimenteren

“We kunnen probleemloos invallen voor mekaar”

ADVERTENTIE

Hoe ziet ons onderwijs van de toekomst eruit? En wat hebben we nodig om de kwaliteit ervan te waarborgen? Verder in dit blad geven negen ‘waarzeggers’, bij wijze van voorzet, hun ideeën mee. Daar zitten voorspelbare trends bij, zoals ICT en ICT-vaardigheden, maar ook prikkelende gedachten zoals zelfevaluatie door leerlingen. Maar vooral leggen ze één rode draad bloot – dezelfde als in vele andere debatten trouwens – namelijk dat de rol van de leraar in de toekomst alleen maar belangrijker wordt. Het doemdenken dat computers de klas zullen overnemen en het internet alle onderwijsvragen beantwoordt, klopt niet. Integendeel. Om ons onderwijs verder de 21ste eeuw in te loodsen, zijn sterke leraren cruciaal.

“De toekomst wordt niet in een vergaderzaal in Brussel gemaakt”

De kracht van het Vlaamse onderwijs is altijd al de kracht van zijn mensen geweest. Dat moeten we koesteren en verder versterken. De toekomst wordt niet in een ministerie of in de vergaderzalen van beleidsmakers gemaakt. Het is aan iedereen om zelf de handschoen op te nemen. Om op verkenning te gaan en zichzelf te verrijken en te versterken. Het slechtste wat we nu kunnen doen, is onze armen kruisen en op ‘Brussel’ of andere externen wachten om in beweging te komen. Dat is wachten op Godot.

De leraren van de toekomst zijn de leraren die zich niet laten betuttelen. Die kiezen voor onderwijs omdat ze mee vorm willen geven aan de maatschappij van morgen, niet omdat ze ‘maar’ dat kunnen of willen doen. Die zich bewust zijn van de blijvende impact die ze op een mensenleven

hebben. Die van hun handboeken geen handboeien maken en geen blinde slaaf van de leerplannen zijn. Die een eigen mening hebben en daarvoor ook uitkomen. Die expert zijn en daar het respect voor afdwingen.

Deze houding is nodig om de veranderende rol van leraar in te vullen. Want steeds meer is de leraar een gids in de constante stroom van informatie. Dialoog staat daarbij centraal, waarbij iedereen van elkaar leert, de leraar ook van zijn leerlingen. De leraar treedt op als een coach die niet meer ‘voor’ de klas, maar wel ‘in’ de klas staat.

Een hele verantwoordelijkheid die bij de leraar wordt gelegd. Maar tegelijk is het een kans om de toekomst van het onderwijs niet over te laten aan theoretici, maar het als leraar zelf in handen te nemen. Op klasse.be wordt iedereen alvast uitgenodigd om argumenten en meningen te geven, en om samen in debat te gaan. Over de voorzetten die de negen waarzeggers vandaag geven, maar graag ook over zoveel meer. Want de toekomst is nu.

Pieter Lesaffer
hoofdredacteur Klasse
pieter.lesaffer@klasse.be
twitter: @plesaffer

KLASSE IN BRUSSEL

Ik behaalde vorig jaar mijn diploma als leraar Frans-P.O., maar doe er nog een extra jaartje bij om ook Nederlands te mogen geven. Lesgeven aan anders-taligen intrigeerde me altijd al, maar dankzij dit nummer van Klasse weet ik het zeker: ik wil naar Brussel! Het is een hele grote uitdaging om aan de 'ketten' les te geven. Anderzijds word je er ook gevormd voor de rest van je leven. En die ervaring zoek ik nog. Het Brusselnummer van Klasse leert ons hoe het wél kan, opent onze ogen en laat de charme van leren in Brussel zien. Het is dan ook een roeping om er voor de klas te gaan staan. Ik vind het wel heel spijtig om vast te stellen dat er zo weinig opleidingen zijn om les te geven aan anderstaligen. Als je NT2-leraar wil worden, kan je bijna alleen maar naar avondcursussen. Misschien kan Klasse samenwerken met instituten om voltijdse opleidingen aan te bieden? Ik ben er in ieder geval al een grote fan van.

Katrien Mignon

Ik was verbaasd te lezen dat sommige leerlingen op de school van Wouter De Craen in de Brusselse rand de evolutietheorie in vraag stellen. Verloochen je jezelf niet als leraar als je daaraan toegeeft? Als wij jongeren met een andere achtergrond willen wapenen om zich in deze samenleving staande te houden, dan moeten wij hen ook onze visie weergeven. Ook ik geef les in een school met 80 procent jongeren met een niet-Vlaamse achtergrond. En dat is best moeilijk, maar dankzij heel wat

ervaring lukt dat wel. Het zijn allemaal jongens, uit de harde sector. En ja, ik heb een goede relatie met hen. Maar lesgeven aan een publiek met een andere achtergrond blijft een uitdaging en laten we het dan ook niet verheerlijken. Ik hoor mijn leerlingen ook jonge collega's naroeppen, ik zie ook soms een vuilnisbak door de gang vliegen ... Maar toch zal ik hardnekkig blijven beweren dat homo's ook mensen zijn, meisjes met korte rokken geen sletten zijn, de joods-christelijke beschaving de bakermat is van onze beschaving en dat niemand een wetenschappelijk argument heeft om het creationisme te bevestigen. Blijf toch in godsnaam te jezelf en verdedig je eigen waarden.

Ann Baptist

Tot mijn grote teleurstelling vond ik in het Brusselnummer niets terug over het Brusselse volwassenenonderwijs. Ik geef zelf les in CVO Coovi in Anderlecht. Ons centrum werkt samen met de VDAB om werklozen een opleiding aan te bieden in diverse sectoren van het bedrijfsleven. Ook wij hebben te maken met een zeer divers, internationaal publiek. In mijn klas heb ik op 14 cursisten 13 verschillende nationaliteiten. Als ik bekijk vanwaar wij komen en hoe we er nu in slagen om een maximale doorstroming te bewerkstelligen via samenwerking met JES, trajectbegeleiding enz., dan ben ik er zeker van dat door onze inzet mensen nieuwe kansen krijgen op de arbeidsmarkt. Ook zetten wij volop in op gecertificeerde opleidingen binnen de gevangenis in Sint-Gillis en Berkendaal, de vrouwengevangenis van Vorst. Volgens mij is er genoeg te schrijven over het Brusselse volwassenenonderwijs om hiermee een hele dikke en inspirerende Klasse te maken. Ook inspirerend voor leraren in het gewone onderwijs trouwens.

Herman Geysens

"Plaatstekort in Brussels basisonderwijs zet vrije schoolkeuze onder druk"? Welkom in de wereld van ouders van een kind met een handicap. Wij hebben al jaren geen vrije school-

ONGEWILD KINDERLOOS

Je doet je job met hart en ziel. Je hebt alles bereikt wat je wilde bereiken: elke dag werken met kinderen. Je loopt als een zonnetje door het leven en steekt al je energie in je lessen en de opvoeding van onze jonge generatie. Zelfs buiten de schoolmuren neem je een initiatief in jongerenverenigingen en werk je mee aan de opvoeding van onze jongeren in de maatschappij. Het leven lacht je toe. Tot je zelf aan kinderen wil beginnen. Je probeert het één jaar, twee jaar, drie jaar. Onderzoeken, labs, operaties: het wil maar niet lukken. Langzaam gaat de zon in je leven onder. Je stopt met de buitenschoolse activiteiten, probeert verstrooiing te vinden in andere hobby's. Maar die leegte blijft ...

Collega's rondom je raken zwanger, vertellen in geuren en kleuren over het moederschap. Je klas blijft je passie en voor je leerlingen geef je al je energie die je nog in je hebt. Je ziet je leerlingen groter worden, opgroeien. Alles gaat mooi, maar thuis kan je emmers huilen. Want bij jou thuis is er niemand die opgroeit, is het stil. Je ziet ouders trots hun kinderen bewonderen als je hen weer een stap verder hebt gebracht. Op wie moet jij trots zijn? Op zo'n moment zit je ergens in een hoekje en cijfer je jezelf weg uit de menigte.

En dan komt het moment dat het helemaal niet meer gaat. Elke schoolse activiteit wordt je te veel. Je kan het niet meer aan dat iedereen een gelukkig gezin heeft, hoe kinderen trots naar hun ouders stappen met hun nieuwe creatie en ouders die trots zijn op het werk en de vooruitgang van hun kinderen. De zon in jezelf is ondergegaan. En al heb je zo veel getuigenissen over ongewild moederloos blijven, forums, therapieën ... er zijn maar heel weinig mensen die ook in het onderwijs werken, elke dag met kinderen omgaan en tips kunnen geven hoe je de zon weer laat opgaan voor je leerlingen, je klas, je school. En vooral: voor jezelf.

Deze juf wil graag in contact komen met lotgenoten

Naam en adres bekend bij de redactie

keuze meer. Wij zijn al blij dat we überhaupt een school vinden. En als we twee kinderen met een handicap hebben wordt het al helemaal problematisch als ze niet naar dezelfde school kunnen gaan. Dan is er maar één oplossing: moeder of vader stopt met werken.

Naam en adres bekend bij de redactie

MEERTALIG ONDERWIJS

Ik ben blij dat het thema meertalig onderwijs nog eens ter sprake komt in Klasse 244, want ik zeg dit zelf al jaren. Hoe fantastisch zou het zijn mochten kinderen van kinds af in meerdere talen onderwezen worden en zo moeiteloos talen integreren. Ik ben zelf voorstander van meertalig onderwijs van

in de kleuterklas, waarbij leraren hun eigen taal gebruiken. Uit onderzoek in meertalige gezinnen blijkt dat één taal per opvoeder optimaal is, opdat het kind geen chaotische mengtaal aanleert. Het voordeel van de kleuterklas is dat hier de gevoelsbasis voor de taal gelegd wordt, zodat ook kinderen die van nature minder taalgevoel hebben alvast een gelijke start met de anderen kunnen maken. Het perfectioneren van de taal op het vlak van grammatica, stijl, spelling, komt dan later aan bod. Meertalig onderwijs heeft ook een positief effect op de ontwikkeling van de hersenen. Net zoals bij muziek maken worden heel verschillende gebieden in de hersenen gestimuleerd en gebruikt het kind bij het overschakelen tussen verschillende talen ook

meerdere hersengebieden. Je creëert ook meer tewerkstellingsmogelijkheden voor zowel Franstalige, Duitstalige als Nederlandstalige leraren in elkaars landsgedeelte, wat zeker in ons land voor meer onderlinge verbondenheid en begrip kan zorgen. Maar ook op Europees niveau zorgt de mogelijkheid tot uitwisseling van leraren tussen landen onderling voor meer interculturele rijkdom.

Anne D'Haese

VERZILVER HET NESTORAAT

Alle leraren zijn op een of meerdere terreinen 'beginners' of 'starters', ook oudere leraren, schrijft Bert Smits in het vorige nummer van Klasse. Maar die laatste vormen ook een rijke kennisbron die in veel scholen jammer genoeg te weinig aangeboord wordt. In een moderne school is, naar analogie met de bedrijfswereld, steeds meer sprake van kennismanagement. Dit heeft te maken met kennis creëren, kennis delen, kennis borgen en evalueren. Het eerste kan je via nascholing realiseren, maar in veel scholen is ook al veel kennis ontwikkeld die zelden echt gedeeld wordt en geborgen. Er lekt dus veel kennis weg ... Hier ligt misschien een uitdaging: ontwikkel een leeftijdsbewust personeelsbeleid waarin er plaats is voor 'nestoraat': een welbewuste begeleiding van de 'groei' uit het lerarenberoep waarbij zogenaamde intergeneratiele kennisretentie een belangrijke plaats krijgt. Dan verzilver je het 'grijs'.

Paul Cautreels

GEWOON OF BUITENGEWOON?

Ik vraag me af wat er na de goedkeuring van het M-decreet met al die leraren gebeurt die specifiek zijn opgeleid om in het buitengewoon onderwijs te werken. Zij krijgen andere functies en zullen vooral moeten rondrijden als Gon-leraren naar verschillende scholen in plaats van les te geven in een eigen klas, waarvoor ze uiteindelijk gegaan zijn. De drempel ligt voor ou-

ders al moeilijk om naar het bijzonder onderwijs te komen. Voor zij die toch niet in het gewone onderwijs terecht kunnen, zal deze drempel alleen maar groter worden. Dit is absoluut niet in het beste belang voor de kinderen.

Sigrid V.

Welk signaal geven we aan de 'gewone' kinderen, door kinderen met een 'beperking' naar een andere school te sturen? Mijn zoon, die buitengewoon onderwijs gevolgd heeft, kon aan elk klasgenootje vertellen hoe ze moesten reageren op zijn 'vreemd' gedrag. Als de school de nadruk zou leggen op de ontplooiing van alle kinderen en niet enkel op hun cognitieve ontwikkeling, dan zouden veel meer kinderen samen onderwijs kunnen volgen. Daarvoor zullen leraren moeten leren samenwerken in één team, zodat alle talenten van een kind de aandacht krijgen die ze verdienen.

Wies P.

Het M-decreet legt heel wat nadruk op de draagkracht van de school, maar ik heb ook al heel wat gevallen gekend waarbij de draagkracht van de ouders overschreden wordt. Bij leerlingen met diagnose ASS kan het op school perfect goed lopen, maar wordt er heel sterk afgereageerd thuis. Een overstap naar gespecialiseerd onderwijs kan de schoolse druk verlagen, waardoor de thuissituatie weer leefbaar wordt. Maar dit is dus geen goede reden meer voor buitengewoon onderwijs?

Goedele V.

Ik ben een mama van een kind dat inclusief onderwijs volgt. Wij kiezen hier als ouders heel bewust voor. Onze ervaring is vaak dat leraren niet aanvaarden dat ons kind anders is, dat ons kind moet kunnen wat anderen kunnen, terwijl wij, noch ons kind dat vragen. Het onderwijs moet er ook aan denken dat het leven later niet is ingedeeld in types. Dan moet mijn kind opeens wél meekunnen zonder 'ingedeeld' te worden.

Dana D.

“Is een school die moeite heeft om kinderen met beperkingen te onderwijzen, geen school met beperkingen?”

(Wim A.)

Het nieuwe M-decreet over leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (zie p. 22) lokt felle reacties uit bij ouders én leraren. Discussieer mee op [klasse.be/ga/m-decreet](https://www.klasse.be/ga/m-decreet).

Finland experimenteert met echte inclusieklassen. Daar wordt de klasleraar voor elke groep inclusieleerlingen permanent ondersteund door een speciaal opgeleide leraar en drie assistent-begeleiders. Ik heb het gevoel dat bij ons zowel de leraren als de leerlingen aan hun lot worden overgelaten, ook al start de inclusie bij ons slechts met 'enkele' leerlingen. Het M-decreet staat of valt met de draagkracht en flexibiliteit van de klasleraar. Wie durft toegeven dat zijn basiscompetenties ontoereikend zijn? Is onze infrastructuur er klaar voor om er écht voor te gaan? Of wordt de 'redelijkheid' een achterpoortje?

Bieke

Het is niet zo dat leerlingen nu te vlug worden doorgestuurd naar het buitengewoon onderwijs, zoals in de motivatie voor het M-decreet staat. Integendeel: in landelijk gebied met kleine dorpscholen blijven kinderen met een beperking of leerprobleem nog veel te lang hangen in het gewoon onderwijs, zonder dat ze echte groeikansen krijgen. Het buitengewoon onderwijs is voor veel kinderen net de plaats waar

ze weer kind kunnen zijn, niet steeds op de toppen van hun tenen moeten lopen, opnieuw zelfvertrouwen krijgen. Hoe zal het M-decreet verlopen in het gewoon basisonderwijs? Er zullen steeds minder leerlingen de eindtermen halen. Zo gaan we nog meer achteruit op de Europese ranglijst. Er komt jaloezie in de klas: 'die leerling mag een tafelrekenaar of rekenmachine gebruiken, en ik niet'. Sommige kinderen in de klasgroep zullen mogen rekenen tot 1000, de andere tot 100 en eentje tot 10. En dit alles in klassen met 25 tot 30 leerlingen. Hoe kan de leraar hier voldoende zorg geven aan alle kinderen? Ik ben voor inclusie. Voor sommige leerlingen lukt dit goed, maar niet voor iedereen. Daarom zal buitengewoon onderwijs steeds nodig zijn. Met veel respect kijk ik naar wat leraren uit het buitengewoon elke dag presteren om steeds het beste te halen uit hun kinderen. Dit is de zoveelste onderwijsvorming van bovenaf opgelegd, zonder zelf het werkveld van het buitengewoon onderwijs te kennen.

Koen D.

Reageren op een artikel in Klasse kan via e-mail naar redactie.leraren@klasse.be of op www.klasse.be/ leraren. Vermeld altijd je naam en adres, ook als je je reactie liever anoniem ziet verschijnen. De redactie heeft het recht reacties in te korten en te redigeren.

Sander Verwerft is master in de Geschiedenis van de Oudheid en staat pas voor de klas als leraar Latijn in het Kastelse Sancta Maria Instituut. Met zijn scriptie won Sander de Klasseprijs, een initiatief van Klasse en de Vlaamse Scriptieprijs dat sinds 2003 jaarlijks de beste scriptie over onderwijs van het voorbije academiejaar in de kijker zet.

“Elke onderwijshervorming van bovenaf opgelegd is gedoemd tot mislukken”

Het maatschappelijke belang van onderwijs staat voor iedereen als een paal boven water. Daarom zijn onderwijshervormingen steeds het onderwerp van verhitte discussies. Van leerlingen, ouders en leraren tot stadsbesturen en bedrijfsleiders, elk moet zijn zegje kwijt. “Dat was vroeger niet anders”, zegt Sander Verwerft. Aan de hand van 200 jaar oude schoolnotities van leerlingen bestudeerde hij de eerste grote schoolhervorming. Die faalde echter door de weerbarstigheid van één belangengroep: de leraren zelf.

“Hoewel het huidige onderwijs mijlenver staat van dat uit de achttiende eeuw, blijft die eerste schoolhervorming een leerrijke episode. Toen de regering na de sluiting van talrijke jezuïetencolleges in 1777 namelijk besloot om het heft zelf in handen te nemen, verliep dit niet geheel vlekkeloos.

De Commissie van de Studiën – het toenmalige Ministerie van Onderwijs zeg maar – trachtte de schoolloopbaan in het hele land te stroomlijnen tot een uniform curriculum door een algemeen leerplan op te stellen, staatsscholen op te richten, een lerarenopleiding én een inspectie. Maar het waren te veel hervormingen op te korte tijd. Bovendien bleek de regering niet bereid om het nodige geld uit te trekken voor een alomvattende herstructurering van het middelbaar onderwijs. Ook het conservatisme op de plattelandscholen was een factor die ze geheel over het hoofd zag. Hoewel de ‘Theresiaanse hervormingen’ in feite niet eens zo drastisch waren, stootten ze op veel tegenwind. Klinkt bekend in de oren?

Net als in de 18de eeuw rommelt het vandaag in onderwijsland. Daarom is het nuttig om eens te kijken wat die 18de-eeuwse hervormingen ons over vandaag kunnen leren. Want hoewel het eenvoudiger zou zijn om de verschillen tussen de twee hervormingen op te sommen, zijn er ook enkele opvallende gelijkenissen.

Een eerste voorbeeld: toen de leraren van het Nederlands-Limburgse Weert in 1777 weet kregen van de hervormingsplannen, waren ze zo wanhopig dat ze er meteen de brui aan wilden geven. Gelukkig was de reactie op vele andere plaatsen gematigder. Veel scholen legden een grote bereidwilligheid aan de dag, zo blijkt uit de correspondentie van de onderwijscommissie. Toch was dit slechts schijn: mijn analyse van enkele achttiende-eeuwse schoolschriften leert dat leraren in de klas vasthielden aan de traditionele onderwijsvormen. Ze bleven les geven volgens de oude methode en veranderden nauwelijks iets aan de lesinhouden.

Deze behoudsgezinde reflex vat volgens mij mooi samen hoe het onderwijsveld op de huidige hervorming van het secundair onderwijs reageert. Veel leraren delen immers de vaststelling dat er iets schort aan het onderwijs en zijn bereid om daar iets aan te doen. Wanneer dan een ‘plan’ verschijnt, zitten ze met de handen in het haar: wat moeten zij aan met vage termen als ‘ontwikkelen van alle talenten’ en ‘differentiëren’? ‘Laat de politici of pedagogen het dan zelf maar eens komen voordoen’, hoor je wel eens in een lerarenkamer, waarna zo’n leraar de volgende dag weer verder gaat met zijn oude lessen. Zo werd de inspecteur in 1779 bij zijn visitatie in het college van Halle ook voor de klas gezet om te tonen hoe die nieuwe methode van lesgeven dan wel werkte.

Een tweede factor om de huidige hervorming te laten slagen is de selectie van nieuwe leraren. Toen de regering in 1777 op zoek ging naar een honderdtal nieuwe leerkrachten, hield ze een examen om buiten de kennis van het Latijn, ook de kennis van aardrijkskunde, geschiedenis en wiskunde

te testen. Terwijl de kandidaten in het eerste jaar nagenoeg allemaal uitstekend scoorden en men keuze had uit 'les meilleurs d'entre les bons', lagen de kaarten vijf jaar later heel anders. Het aantal en het niveau van de kandidaten zakte zienderogen. Onder andere de ondersalariëring van de leraren en het verminderde aanzien dat daarmee samenhang, kan je aanwijzen als oorzaak. Tussen 1783 en 1786 werd maar liefst de helft van het lerarenkorps vernieuwd. Heel wat leraren namen al na één jaar dienst ontslag. De gevolgen voor de kwaliteit van het onderwijs laten zich raden. Willen we door de hervormingen internationaal weer aan de top komen, dan moeten we er dus ook voor zorgen dat er goede stuurlied aan het roer staan.

Het derde struikelblok is meer existentieel: wat is het doel van ons onderwijs? In de achttiende eeuw was dit duidelijk: goede studenten afleveren aan de universiteit. Keizer Jozef II kwam in 1783 dan ook tot de conclusie dat alle inspanningen tevergeefs waren zolang die universiteit niet hervormd was. We moeten ons met andere woorden grondig bezinnen over de taak van ons secundair onderwijs. Moet het zich meer richten op de arbeidsmarkt of streven we eerder een 'totaalvorming' na? Over welke lat moeten onze zwakste leerlingen, en over welke onze sterkste? Hoe zal het hoger onderwijs inspelen op het vernieuwde curriculum?

Als de overheid het secundair onderwijs hervormt, dan zal ze met deze factoren rekening moeten houden. Ten eerste staat of valt alles met de steun en zegen van het onderwijsveld. Elke onderwijshervorming die van bovenaf is opgelegd, is gedoemd om te mislukken. Een heldere communicatie van concrete doelen en verbeteringen helpt wel. Ten tweede is het voor een sterk onderwijs cruciaal om goed opgeleide, bekwame en enthousiaste leraren aan te trekken, maar ze ook gemotiveerd te houden. Ten slotte moet men een duidelijk maatschappelijk kader ontwikkelen waarbinnen het onderwijs een duidelijke functie krijgt. Deze taak mag ambitieus zijn, maar moet realistisch blijven. Leraren zijn dat immers ook."

“Elk jaar vindt in het kerkje achter de school de bloesemwijding plaats”, zegt directeur Vantomme. “Daarna trekken alle leerlingen in processie naar de boomgaard.” Een traditie die de school al 64 jaar koestert.

De leerlingen wikkelen wegen de eerste komkommers van het seizoen. “Te kleine groenten zijn slecht voor de verkoop. Dus verkopen we de eerste oogst zelf op school, de rest gaat naar de veiling.”

In Vlaamse velden

Eén zwaluw maakt de lente niet. Maar op de campus Tuinbouw van de Truiense Scholengroep Onze-Lieve-Vrouw begon het seizoen dit jaar wel uitzonderlijk vroeg. “Een spannende maar drukke periode voor de hele school”, zegt directeur Marleen Vantomme. Want planten en dieren zien groeien, doet leerlingen ook groeien.

Niet enkel de schapen, maar ook de vogels, geiten en leguanen deden hier de voorbije maand aan gezinsuitbreiding. “Leerlingen én leraren zorgen het hele jaar door voor permanentie, ook tijdens de weekends. Want dieren en planten kennen geen vakantie.”

Eindproef voor de laatstejaars. Onder begeleiding van hun leraar legt het zevende specialisatiejaar Groenaanleg en Onderhoud een volledige tuin aan. "Tuinaanleg is de grootste stijger onder onze studierichtingen. Intussen zijn al heel wat perkjes ingenomen door werk van leerlingen. Zo verfraaien we jaar na jaar de school."

Is het een mannetje of een vrouwtje? Hij lijkt op een pluchen knuffel, maar deze Vlaamse Reus is écht. “De aaibaarheidsfactor van de afdeling Dierenzorg trekt veel leerlingen aan die zelf ook extra zorg nodig hebben. Ze dragen als slachtoffer van het watervalstelsel vaak een grote rugzak mee. Met onze leerlingenbegeleiding proberen we hen extra te ondersteunen. Al onderschatten ze vaak het zware werk in de stallen.”

*Huisfotograaf **Jens Mollenvanger** (°1987) trok voor Klasse naar de tuinbouwschool.*

ADVERTENTIE

**DOSSIER
JONGENS**

door Nele Beerens

Ook een macho heeft gevoelens

Vergeet het cliché dat jongens makkelijker zijn dan meisjes, dat ze rechte lijnen zijn en het altijd goed met ze gaat. “Het valt niet mee een tienerjongen te zijn”, zegt Amerikaans opvoedingsexpert Rosalind Wiseman. “Ze moeten overleven in een vriendengroep, waar emoties tonen een teken van zwakte is. Leraren die dat niet zien, maken het nog erger.”

Middagpauze in het VTI van Waregem. 1400 jongens (en 21 meisjes) gaan hier naar school. Op de speelplaats van de eerste graad lopen kleine speelvogels tussen opgeschoten halve mannen. De grootste pocht over zijn weekendwerk terwijl de kleinste nog met Lego speelt. Met coole handshakes en botsende schouders groeten ze elkaar. ‘Hey tomatenkop’, roept de leider naar zijn beste maat. Die lacht terug. Groen?

“Laat je niet vangen door de uiterlijke schijn. In meisjesgroepen zie je meisjes actief met elkaar wedijveren voor sociale status, terwijl jongens onderling nooit ruzie lijken te maken. Maar ook zij moeten dagelijks vechten voor hun plekje in de groep,

opmerken. Hij bepaalt de klassfeer. Als hij er niet is, lijkt het of ik voor een andere klas sta. Enkel dan durven zijn klasgenoten toe te geven dat ze zijn gedrag soms beu zijn.”

POSE AANNEMEN

“Jongens moeten zich voortdurend stoerder voordoen dan ze zijn. En wie altijd een pose moet aannemen, zit niet lekker in zijn vel”, weet Wiseman. Het is volgens haar dan ook geen verrassing dat jongens slechter presteren op school, meer blijven zitten en vaker eindigen zonder diploma. “Omdat we als volwassenen geen idee hebben hoe die jongensvriendschappen in elkaar zitten, maken we het ze extra moeilijk. Volwassenen geloven dat een jongen geen problemen heeft, als hij er niet mee naar ons komt.”

“Jongens moeten zich altijd stoerder voordoen dan ze zijn”

waar een strikte hiërarchie geldt”, zegt Rosalind Wiseman. Deze Amerikaanse opvoedingsexpert, moeder van twee jongens en auteur van *‘Queen bees en Wannabes’*, een bestseller over hiërarchie en pestgedrag bij meisjes, nam nu ook de wereld van tienerjongens onder de loep. Klasse belde haar op en testte haar bevindingen uit in de eerste graad van het VTI in Waregem.

‘JE LIJKT NET EEN MEISJE’

Grappig, goed met meisjes, zelfzeker en stoer: het zijn maar enkele van de criteria waarop jongens elkaar taxeren (zie kaderstuk ‘Act like a man’). Toch laten niet alle jongens zich daar blindelings door leiden, zegt Wiseman. “Maar als ze het zelf niet doen, doen hun vrienden het wel. Ook volwassenen gebruiken bewust of onbewust deze criteria. Denk maar aan “Stop met huilen: nu lijk je net een meisje”. Zo krijgen jongens ook van leraren constant boodschappen over wat een ‘echte man’ is.”

Ook Ingrid Schamps (47), leraar geschiedenis en Nederlands in het Waregemse VTI, heeft zo’n ‘echte man’ in de klas. “Hij is een echt leidersfiguur. Een kop groter dan de rest, een populaire gast die zich graag laat

“We denken dat jongens ‘gemakkelijk’ zijn. Ze vragen ogenschijnlijk niet zoveel aandacht als meisjes. Maar hun machopose verbergt vaak onderliggende frustraties. Als je als leraar niet reageert op uitspraken als ‘je gooit als een meisje’ of ‘homo’, dan denken jongens dat leraren dat ook normaal vinden. Hoe gaan ze jou dan ooit in vertrouwen nemen en naar je toe komen met hun problemen? Dan word je net een deel van het probleem. Zulke uitlatingen zijn altijd bedoeld om iemand neer te halen, daar moet je op ingrijpen.”

GEEN STREVERS

“Jongens krijgen ook meer op hun kop, omdat ze minder goed passen in het ‘schoolse’ systeem dan meisjes”, ondervindt Luc Dekiere (49), pedagogisch directeur in de eerste graad. “Terwijl meisjes vaak strevers zijn, willen jongens zich net profileren tegenover hun maten door niet te tonen dat ze zich inspannen voor school.”

“Door die ‘chille’ houding lijkt het alsof ze zich van niets wat aantrekken”, zegt Wiseman. “Dan worden we boos op hen omdat ze niet geïnteresseerd zijn. Of we doen het af als ‘normaal jongensgedrag’, waar je

verder geen aandacht aan hoeft te geven.” Ook vriendschappen lijken bij meisjes veel hechter: ze zitten te fluisteren, te giechelen ... Tegen die ‘norm’ zetten we jongensvriendschappen af, waar ze elkaar kleineren en naar elkaar roepen. Daardoor denken we dat jongens vrienden minder nodig hebben. Weer fout, zegt Wiseman. “Achter dat jongensgedrag zit een complex sociaal systeem waarin vriendschappen erg waardevol zijn. Maar ook extra fragiel, omdat jongens bang zijn om elkaar de waarheid te vertellen. We denken dat hun ruzies snel over zijn, maar vaak blijft er bij zo’n jongen wél iets hangen, en kan hij dat nergens kwijt.”

OM TE LACHEN

“Uw moeder is een hoer” en ander fraais horen wij ook bij onze leerlingen”, vertelt Bernard Ottevaere (57), internaatbegeleider van de eerstejaars in het VTI. “Daarom hoeven ze zelfs geen ruzie te hebben. Het

is als het ware hun voertaal. Op school maken we duidelijk dat we zo niet omgaan met elkaar. Vaak is de reactie ‘het was maar om te lachen’, en ook het slachtoffer laat meestal uitschijnen dat het wel oké is. Maar sommige leerlingen zijn echt gekwetst en durven er niet voor uit te komen. Daar kom je pas achter als je alleen met ze praat.”

“Eén jongen in mijn klas wiens ouders gingen scheiden, kon daar moeilijk mee om”, zegt leraar Ingrid Schapmans. “Hij praatte er niet over, maar was wel prikkelbaar, lette niet meer op ... Op een bepaald moment zat hij stilletjes te wenen tijdens mijn les. Ik wilde hem wat beschermen tegen de reacties van de klas en liet hem dus naar een van de opvoeders gaan. Dat luchtte hem op. De opvoeder is dan terug mee de klas binnengekomen om alles even te duiden.”

TREKKEN EN DUWEN

Stoerdoenerij uit zich bij jongens ook fysiek. Lichamelijk contact is nu eenmaal een manier voor jongens om affectie te tonen. “Jongens trekken en duwen voortdurend aan elkaar”, ondervindt ook Bert Sulmont (33), opvoeder van de tweedejaars. “Het is altijd afwegen: is dit nu ernstig of zijn ze maar wat aan het dollen? Enkel als ik voel dat er een machtspeel aan de gang is, grijp ik in.”

Wiseman erkent dat het moeilijk in te schatten is wanneer jongens spelen, plagen of kwetsen. “Soms weten ze het zelf niet. En zelfs als ze het wél weten, zeggen ze dat het hen niet kan schelen, want zo hoort het nu eenmaal.” Even doorvragen is dus de boodschap. Maar ook weer niet té pushy. “Jongens houden er niet van als je ze onder druk zet om te praten over hun gevoelens”, besluit Wiseman. “Ze willen zich vooral niet ‘abnormaal’ voelen. Het is vaak al voldoende dat je te verstaan geeft: ‘Ik ben er voor je, ook al heb ik misschien niet alle antwoorden’. Vooral als dit van mannelijke leraren komt, is dit voor jongens een belangrijk signaal.” Mannen onder elkaar, zeker?

Meer lezen van Wiseman? ‘Ringleaders & Sidekicks. How to help your son cope with classroom politics, bullying, girls and growing up’ (Uitg. Piatkus)

“Ik ben een beetje jaloers op de strever in onze klas. Ik zou ook liever wat harder werken en betere punten halen, maar dat durf ik niet te zeggen tegen vrienden of klasgenoten.”

*Mostafa (14), derde jaar,
17 jongens in de klas*

“Ik heb op deze school nog nooit een jongen zien wenen. Als ik me zelf rot voel, probeer ik dat te verbergen. Van een jongen denken ze al gauw dat je dan een mietje bent.”

*Ruben (16), vijfde jaar,
9 jongens en 2 meisjes in de klas*

ACT LIKE A MAN

Welke criteria bepalen je status in een jongensgroep? Wiseman vroeg het aan de jongens zelf. Hoe meer kenmerken, hoe hoger jongens de status van hun vrienden inschatten.

- ☐ GRAPPIG
- ☐ GOED MET MEISJES
- ☐ ONAFHANKELIJK
- ☐ ZELFZEKER

- ☐ STERK
- ☐ RELAXED
- ☐ GROOT
- ☐ STOER

► Herken de jongenstypes

Opvoedingsexpert Rosalind Wiseman vroeg jongens in secundaire scholen hoe hun vriendengroepen zijn ingedeeld. Zo kwam ze tot acht rollen, ongeacht de school, de afkomst en de interesses van de jongens. Zitten ze ook in jouw klas?

DE BOKSBAL

Wordt altijd belachelijk gemaakt.

DE Vlieg

Wil er te graag bijhoren.

HET BREIN

Beslist wat cool is en wat niet. Als hij van tafel opstaat, is de maaltijd voor de rest ook afgelopen.

COMPAGNON

Regelt zaakjes voor het brein en is geliefd.

*Help jongens
zich beter
te voelen.*

*Vijf tips uit het
VTI van Waregem.*

1. Zet in op respect en sociale omgang

Per opmerking krijgt de leerling een aantekening. Wie vijf aantekeningen heeft, blijft op vrijdag een half uur na. Voorzie naast dit repressieve aspect ook in begeleiding.

2. Reageer altijd als leer- lingen grofgebekt zijn

Straf niet meteen, maar maak wel duidelijk dat je op school respectvol met elkaar omgaat. Ook als het 'slachtoffer' zegt dat hij er mee kan lachen, dubbelcheck dan of hij oké is.

DE ENTERTAINER

De clown, maakt overal een grap van.

DE KAMPIOEN

Staat boven alle partijen en vriendengroepen.

HET GEWETEN

Braaf, moet de groep verdedigen tegenover leraren en ouders.

DE BUITENSMIJTER

Neemt het op voor de leiders, is sterk en lomp.

3. Behandel ze niet anders dan meisjes

Soms hebben leraren hogere verwachtingen van meisjes dan van jongens. Soms krijgen ze andere feedback. Je mag rekening houden met de eigenheid van je leerlingen of rollen doorbreken. Maar wie voor jongens en meisjes andere einddoelen formuleert, gaat te ver.

4. Organiseer middagactiviteiten

Zo ontlast je de speelplaats en vermijd je dat leerlingen er doelloos rondlopen. Elke leerling kan doen waar hij zich goed bij voelt en gelijkgestemden zitten samen.

5. Zorg voor vertrouwenspersonen

Hou de drempel om naar ze toe te stappen laag.

Meer lezen? www.klasse.be/leraren/eerstelijns/meisjesjongens

CUFER

3916

Leerplichtige leerlingen waren bij de start van dit schooljaar niet ingeschreven in een school, zo blijkt uit een telling van het departement Onderwijs. In vijf jaar tijd is hun aantal met 20 procent gestegen.

ZOGEZEGD

“De ideale CLB-medewerker heeft grote oren, overal tentakels en is licht magnetisch”

De ouders van vierdewereldgroep Aalst tekenden cartoons over drempels en verwachtingen naar het CLB. Ze vragen dat het CLB tijd neemt om te luisteren, verschillende oplossingen aanbiedt en ouders niet zomaar loslaat. Bespreek de cartoons en de tips met jouw CLB.

www.vierdewereldgroepaalst.be

LEREN OP DE WERKVLOER

Bedrijf+school prikkelt jongeren voor techniek

Jongeren warm maken voor techniek door samen te werken met een technisch bedrijf. Dat kunnen alle Oost- en West-Vlaamse scholen nu via Bedrijf+School.

“Bedrijven kampen steeds meer met een mismatch tussen hun technische vacatures en het aantal kandidaten. Met dit project willen we leerlingen aanmoedigen een technische studierichting te overwegen. Vaak kunnen ze zich niet voorstellen hoe het er in een bedrijf aan toegaat. Een bedrijfsbezoek brengt die wereld dichterbij”, zegt Cindy Van Herpe, projectcoördinator van Bedrijf+School.

De Regionale Technologische Centra (RTC) van Oost- en West-Vlaanderen en het Technocentrum van de Nederlandse provincie Zeeland bundelden hun krachten voor dit project. Leraren zoeken via www.bedrijfplusschool.eu naar een bedrijf - zoals ArcelorMittal, Prins & Dingemanse, Volvo Cars en Biscuiterie Jules Destrooper - dat het beste past bij hun klas. Medewerkers kunnen bijvoorbeeld een gastles geven, de klas gaat op bedrijfsbezoek of oudere leerlingen krijgen een technische opdracht van het bedrijf. Als scholen de grens oversteken, krijgen ze zelfs een gratis Techniekbuss.

ONDERZOEK

Pedagogische begeleiders te weinig op school

De pedagogische begeleidingsdiensten (PDB) doen het goed, maar ze moeten zich meer focussen op hun kerntaak: leraren op school ondersteunen. Dat blijkt uit een onderzoek van een commissie van deskundigen.

Alle PBD's samen hebben één begeleider per 311 leraren. Elke leraar individueel ondersteunen is dus onmogelijk. "Nochtans is het belangrijk dat zo veel mogelijk begeleiders ter beschikking staan van leraren die hen nodig hebben", zegt het rapport.

"De uitdagingen van stedelijke en landelijke scholen zijn groot en lopen ver uiteen. De PBD's zouden beter hun ervaring delen dan allemaal zelf het wiel uit te vinden", stelt Georges Monard, die de commissie leidde. "Als ze samenwerken, komen er begeleiders vrij om leraren in de praktijk te ondersteunen." Daarnaast moeten de PBD's ook snoeien in leerplannen en didactisch materiaal maken, omdat dat geen kerntaken zijn.

Startende leraren moeten veel meer steun krijgen. Dat kan door een samenwerking tussen scholen, de PBD's en de lerarenopleiding. De PBD's kunnen scholen ook leren om hun eigen werking kritisch te bekijken. Minister Smet ondersteunt de aanbevelingen van de commissie en bereidt decretale aanpassingen voor.

LEESVAARDIGHEID

1 op de 7 Vlaamse volwassenen is laaggeletterd en -gecijferd

Vlaamse volwassenen trekken zich goed uit de slag voor cijferen en redelijk goed voor lezen. Toch blijft een op de zeven Vlamingen laaggeletterd of laaggecijferd. Bovendien neemt het aantal laaggeletterde jongeren toe. Dat blijkt uit de resultaten van het 'Programme for the International Assessment of Adult Competencies' (PIAAC).

Meer dan een half miljoen Vlamingen of vijftien procent van de volwassenen is laaggeletterd. Zij hebben niet voldoende leesvaardigheden om goed te functioneren in de maatschappij. Bovendien zitten daar steeds meer -25-jarigen bij: in 1996 een op de twintig, in 2011 al bijna een op de tien. Voor lezen behaalt Vlaanderen de achtste plaats op vierentwintig in de internationale PIAAC-rangschikking. Zes landen, waaronder Nederland en Finland, behalen een beduidend beter resultaat.

Veertien procent of een op de vijftien Vlamingen is 'laaggecijferd'. Daarmee doet Vlaanderen het niet zo slecht: in de deelnemende landen is dat gemiddeld negentien procent. Vlaanderen haalt de derde plaats voor wiskunde en scoort daarmee even goed als de Scandinavische landen, Nederland en Finland. Alleen Japan doet het beduidend beter.

VOOROORDELEN

Leraren berispen jongens vaker dan meisjes

Hoe vaak tik jij babbelaars op de vingers in de les? De kans is groot dat je jongens vaker berispt dan meisjes. Drie kwart van de negatieve opmerkingen van leraren zijn voor jongens, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat het Nieuwsblad publiceerde.

Voor het onderzoek volgden de KU Leuven, de UGent en de VUB 6000 Vlaamse leerlingen uit de eerste graad van het secundair onderwijs. "Leraren discrimineren jongens, maar doen dat niet bewust", zegt onderzoekster Els Consuegra. "Ook leraren hebben een stereotiep beeld van jongens en meisjes. Jongens zijn luid. Meisjes zijn stille werkers. Dus wordt een jongen die babbelt in de klas harder aangepakt dan een meisje dat konkelfoest."

Mogelijk hebben jongens het vaker moeilijk op school omdat ze die ongelijkheid aanvoelen. De onderzoekers raden leraren aan om bij hun vooroordelen stil te staan. Het onderzoek kadert in het grote Procrustes-onderzoek, dat wil nagaan waarom jongens het slechter doen op school.

Inclusie wordt de regel

Meer leerlingen met een beperking naar gewone scholen

Op 12 maart keurde het Vlaams Parlement het M-decreet goed. Dat decreet zorgt ervoor dat vanaf 1 september 2015 meer leerlingen met een beperking in het gewoon onderwijs terechtkunnen. Voorwaarde is wel dat de school niet meer dan 'redelijke aanpassingen' moet doen, zowel aan het gebouw als aan de vakinhouden. Theo Mardulier, adviseur bij het Departement Onderwijs en Vorming en mede-architect van het M-decreet, beantwoordt zes veelgestelde vragen over het decreet.

• door Wietse Coolen

1. Waarom moet een kind met een beperking inclusief onderwijs krijgen?

Theo Mardulier: "Alle Belgische overheden hebben in 2009 het VN-verdrag over de rechten van personen met een handicap geratificeerd. Dat verdrag bepaalt dat mensen met een handicap - 10 procent van de bevolking - ook recht hebben op een goed leven en op een volwaardige deelname aan de maatschappij. Het M-decreet is een eerste belangrijke stap in de vertaling van dat VN-verdrag. Het aantal leerlingen dat niet meer mee kan in het gewoon onderwijs neemt toe. In Vlaanderen zitten ongeveer 50.000 leerlingen in het buitengewoon onderwijs. De laatste tien jaar is dat aantal gegroeid met meer dan 12 procent. Bepaalde groepen van leerlingen zijn oververtegenwoordigd of belanden er te snel: leerlingen uit gezinnen met een lage sociale status, leerlingen met taalproblemen, zwakbegaafde leerlingen of leerlingen met leerstoornissen als dyslexie, dyscalculie, met gedragsproblemen ..."

2. Wat verandert er in het gewoon onderwijs?

Mardulier: "Kinderen met specifieke onderwijsbehoeften die met redelijke aanpassingen door de school het curriculum van het gewoon onderwijs kunnen volgen, krijgen het recht om zich in te schrijven in een gewone school. Redelijke aanpassingen zijn bijvoorbeeld laptops in de les, rekenmachines, langere toetstijden, enzovoort.

Leerlingen voor wie de aanpassingen die nodig zijn om de gewone leerdoelen te halen, onredelijk zijn en die dus een individueel aangepast curriculum nodig hebben, kunnen zich inschrijven in een school voor buitengewoon onderwijs. Ze kunnen zich ook in een gewone school inschrijven, maar in dat geval overlegt de school met het CLB, de klassenraad en de ouders of een individueel aangepast curriculum mogelijk is. Vindt de school de aanpassingen die ze moet doen niet redelijk, dan kan ze de inschrijving weigeren."

3. Blijft het buitengewoon onderwijs bestaan?

Mardulier: "Ja. Maar inclusie is vanaf nu wel de regel, buitengewoon onderwijs de uitzondering. Er komen ook nieuwe definities voor enkele types. Type 1 (leerlingen met een licht verstandelijke beperking), type 8 (leerlingen met ernstige leerstoornissen) en opleidingsvorm 3, type 1 (in het buitengewoon secundair onderwijs) worden geleidelijk afgebouwd en omgevormd tot het nieuwe type 'basisaanbod'. Leerlingen uit dat nieuwe type kunnen na een positieve evaluatie van de school en het CLB na verloop van tijd terug in het gewoon onderwijs instromen. Er komt ook een nieuw type 9 voor kinderen met autisme die geen verstandelijke beperking hebben en ondanks GON-ondersteuning niet in het gewone onderwijs terechtkunnen.

Een kleiner aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs zal voor sommige leraren van het buitengewoon onderwijs ook leiden tot een andere taakin-vulling. Maar hun jobs staan niet op de helling. Zij blijven verbonden aan hun school voor buitengewoon onderwijs maar zullen zoals hun huidige GON-collega's ondersteuning moeten bieden aan leraren en leerlingen in scholen van het gewoon onderwijs in de buurt. Hun expertise is nodig."

4. Wie zal leraren in het gewone onderwijs ondersteunen om die leerlingen op te vangen?

Mardulier: “Het M-decreet zal geen plotse aardverschuiving teweegbrengen. De leerlingen die vandaag buitengewoon onderwijs volgen, zullen op 1 september 2015 niet allemaal terugkeren naar het gewoon onderwijs. Wel zullen meer leerlingen dan vandaag in het gewoon onderwijs kunnen blijven en niet meer moeten overstappen naar het buitengewoon onderwijs.

De grootste verandering voor het gewoon onderwijs is het recht op redelijke aanpassingen. Het lerarenteam moet veel gericht nadenken over remediëring, differentiatie, het inzetten van hulpmiddelen en het meer op maat maken van het curriculum. Je zal dus ook meer moeten overleggen met leerlingen met een beperking en hun ouders, en intensiever samenwerken met het CLB en andere ondersteuners.

Bovendien volgen nu al 15.000 leerlingen met een beperking les in het gewoon onderwijs (GON). Zij krijgen ondersteuning van personeel van het buitengewoon onderwijs. We moeten het warm water dus niet meer uitvinden, wel moeten we verbeteren waar nodig. Sinds begin jaren 80 hebben veel mensen in het onderwijsveld ervaring met geïntegreerd onderwijs opgebouwd. De knowhow van het buitengewoon onderwijs is dus al vaak in gewone scholen aanwezig. Scholen zetten ook in op ondersteuning met zorgcoördinatoren, leerlingenbegeleiders en GOK-uren. Je moet als leraar ook geen specialist worden in alle mogelijke leerstoornissen of beperkingen. Je moet wel de nodige basiscompetenties bezitten om op een goede manier les te kunnen geven aan alle leerlingen: de noden van leerlingen inschatten, doelstellingen bepalen, differentiëren, bijsluiten, remediëren. Het gaat in essentie over het versterken van het meesterschap op het vlak van didactiek, pedagogiek en handelingsgericht samenwerken met anderen.”

5. Hoeveel leerlingen met een beperking kan ik op mijn school verwachten?

Mardulier: “Dat is moeilijk in te schatten. Maar stel dat alle 50 000 leerlingen uit het buitengewoon onderwijs plots naar een gewone school zouden gaan, dan is dat niet eens één leerling per klas. Bovendien verwachten we dat vooral leerlingen van het huidige type 1 en type 8 op termijn in het gewoon onderwijs zullen blijven en niet meer de overstap naar het buitengewoon onderwijs zullen maken. Het wordt dus geen plotse overrompeling.”

6. Hoe gebeurt de doorverwijzing van een gewone naar een buitengewone school?

Mardulier: “Er komen nieuwe toelatingsvoorwaarden voor het buitengewoon onderwijs. Zo zal een gewone school bij de doorverwijzing naar een school voor buitengewoon onderwijs moeten aantonen dat ze in samenwerking met het CLB wel degelijk maatregelen heeft genomen (bijvoorbeeld sticordimaatregelen), en dat ze een zorgtraject heeft doorlopen. Een doorverwijzing puur op basis van sociaal-economische of socio-culturele achtergrondkenmerken zal niet meer kunnen. Met uitzondering van het type basisaanbod blijven er voor de andere types medische criteria waaraan een leerling moet voldoen, vooraleer hij naar dat type kan worden doorverwezen.”

IS HET ONDERWIJS ER KLAAR VOOR?

Het decreet krijgt ook kritiek. Zo zouden de implicaties van het decreet volgens de onderwijsvakbonden te weinig becijferd zijn. Het onderwijs is er niet klaar voor, zeggen de bonden. Zij stellen voorwaarden vooraleer het decreet kan ingaan, zoals geld om de schoolgebouwen aan te passen, middelen om leerlingen individueel te begeleiden, opleidingsprogramma's voor de leraar ... Ze vragen de invoering van het decreet uit te stellen, zolang de gevolgen niet bestudeerd zijn. De Commissie Onderwijs diende daarop alvast een amendement in om meer middelen te voorzien voor de pedagogische begeleidingsdiensten. De inwerkingtreding van het decreet werd met één schooljaar verschoven.

Voor GRIP vzw (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap) gaat het decreet dan weer niet ver genoeg. Leerlingen die de gewone lessen niet kunnen volgen, wordt volgens hen het recht op redelijke aanpassingen ontzegd. Dat is in strijd met het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, zegt GRIP. Ook het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding stelt dat aanpassingen aan het curriculum een vorm van redelijke aanpassing kan zijn.

Meer info over het M-decreet vind je op www.klasse.be/leraren/44530 en ond.vlaanderen.be/specifieke-onderwijsbehoeften

“Onze kleuters prutsen met echte schroevendraaiers”

De wereld draait rond techniek. Kinderen zijn handiger met smartphones dan hun ouders, kleuters puzzelen sneller op hun tablet dan met echte stukjes. Toch kiezen nog te weinig leerlingen voor een toekomst in die richting. Aan deze leraren zal het alvast niet liggen. Bij hun leerlingen zit er stevast een echte schroevendraaier in de pennenzak, al van in de kleuterklas. “Want techniek is niet enkel speelgoed van Bob de Bouwer.”

door Lien Hubert, An de Smet en Tinne Deboes, foto's Lieven Geuns en Lieven Van Assche

“Je kan er niet vroeg genoeg mee beginnen”

In de tweede kleuterklas van De Linde in Overpelt ontleden vierjarigen de kapotte radio met een echte schroevendraaier. Duobaanpartners Heidi Schuurmans en Hanne Swinnen zien overal techniek-kansen.

Juf Heidi: “Vijfentwintig jaar geleden kwam techniek niet aan bod in de opleiding. Ik vreesde dus de nieuwe eindtermen techniek in 2010. Gelukkig mochten we van onze directie stap voor stap gaan. Eerst verkenden we het leerplan. We zagen dat heel wat techniekdoelen al pasten bij de jongste kleuters en bouwden daarop verder. Daarna

pasten we die ‘theorie’ toe in het thema ‘Een hele drukke dag’. In dat prentenboek werkt Grote Muis hard in de tuin.”

Juf Hanne: “De kleuters knutselden zelf een kruiwagen met wasknijpers en lege garenklosjes, bouwden een ladder met takjes en touw, maakten een wasdraad en zochten uit hoe de wasmachine werkt. Zoveel techniek in één prentenboek! Ze vonden het geweldig om met het materiaal aan de slag te gaan. Hun enthousiasme maakte het ook voor ons een van de leukste thema’s van het jaar. Zo kon de technische ‘reflex’ stilaan groeien. Intussen ga ik bij elk thema automatisch op zoek naar techniekkansen.”

Juf Heidi: “Het is kortzichtig om te denken dat techniek pas in de derde graad aan bod moet komen, net voor de oriëntering naar het secundair. Wij willen dat kinderen hun talenten kunnen ontplooiën tijdens hun hele schooltijd. Wij dagen ze uit, leren ze oplossingen bedenken, laten ze het nut van toestellen en materialen inzien ... Wanneer ze vrij mogen spelen, kiezen sommige kinderen nooit spontaan voor de techniekhoek. Maar dat geldt ook voor de muziek- en de poppenhoek. Het belangrijkste is dat ze de keuze krijgen.”

Juf Hanne: “We hebben geen aparte techniekklas op school. Dat is jammer, maar het mag zeker geen excuus zijn. Wel is er een techniekkast die aardig gevuld is met materiaal en de oudere leerlingen helpen graag met verhuizen tijdens de pauzes. De school koopt zelf materiaal aan, maar we doen ook geregeld een beroep op ouders.

Voor het thema rond het prentenboek ‘Hoe Lima een leuke band kreeg’ vroegen we om oude fietsen, binnenbanden ... te bezorgen. Daarmee maakten we een fietsatelier in de klas. De kleuters zochten naar lekken in de banden en sleutelden aan de fietsjes. Niet met speelgoed Schroevendraaiers, maar met echte. Het is logisch dat je als juf erbij blijft, al kan je niet elke schram vermijden.”

Juf Heidi: “In onze omgeving vonden we een fantastische hulplijn: de technische secundaire school TIO. Daar mogen de kleuters tijdens het thema ‘Bouwen’ zelf muurtjes metselen. Ons vijfde en zesde leerjaar is trouwens regelmatig welkom in de TIO-lokalen voor allerlei projecten. Leraren en leerlingen krijgen dan hulp van onze techniekcoach juf Cindy én van meester David, technisch adviseur van de eerste graad van het TIO. Hij deelt onze visie dat je techniek niet vroeg genoeg kunt stimuleren.”

TIPS VAN JUF HEIDI EN JUF HANNE

- 1. Laat kleuters zelf oplossingen bedenken voor alledaagse problemen.** Heb je de deurklink plots in je handen? Vraag dan aan de kinderen hoe ze die zouden repareren.
- 2. Ga het niet te ver zoeken.** De leefwereld van kleuters zit vol techniekansen: prentenboeken, spelletjes, het beroep van mama of papa, tv-phenomenen zoals Cars of Bob de Bouwer ...
- 3. Gebruik echt gereedschap,** dat ze mama en papa ook thuis zien gebruiken. Dat is een extra motivatie.

Juf Hanne: “Vroeger zagen we dat onze leerlingen vooral kozen voor aso-richtingen. Slechts twee zesdeklassers gingen naar de technische school. Later kregen ze gezelschap van enkele anderen die afhaakten in het aso. Nu krijgen onze leerlingen een beter beeld van het volledige aanbod en beschouwen ze techniek als een volwaardige optie. De laatste jaren kiezen meer kinderen dan ook veel bewuster en erg gemotiveerd een technische richting. We hebben ze jaren zien groeien op dit vlak, ze zitten daar echt op hun plaats. Dat sterkt ons in de overtuiging dat we goed bezig zijn.”

TIPS VAN MEESTER WILFRIED

- 1. Test altijd zelf je oefeningen uit.** Bedenk welke gevaren of problemen er kunnen opduiken en wijs de leerlingen hier op.
- 2. Ben je zelf geen natuurta-
lent? Vraag hulp aan een
collega die er wel mee over-
weg kan.** Pols ook eens bij je directie of er ruimte is voor interne ondersteuning voor collega's, al is dat maar één of twee uurtjes per week.
- 3. Ben je zelf erg geïnte-
resseerd, maar krijg je
collega's niet mee?** Push niemand, maar probeer uit te leggen dat techniek niet moeilijk hoeft te zijn.

“Ze weten waar de noodstop staat”

In basisschool De Triangel (Maasmechelen) hebben de collega's weinig kaas gegeten van techniek. Daarom steekt meester Wilfried het schoolteam geregeld een handje toe als techniekcoach.

“Zeven jaar geleden voelden we aan dat de nood aan technische vorming groeide. Maar de leraren wisten niet hoe ze eraan moesten beginnen. Ik gaf ze een paar eenvoudige, kant-en-klare techniekpakketjes. Sindsdien ben ik de techniekcoach hier op school. Ik begeleid niet alleen de leerlingen, maar help ook de leraren op weg.”

“Ik ben als klastitularis fulltime bezig met

mijn vijfde jaar, maar de uren muzische vorming en godsdienst ruil ik in voor mijn grote passie: techniek. Leerlingen uit de verschillende leerjaren komen dan naar de techniekklas. Die is uitgerust met hamers, boormachines, zagen, verschillende soorten tangen, enzovoort. Ik hou een oogje in het zeil als de leerlingen ermee aan de slag gaan, maar ik maak me niet te veel zorgen. De oudere leerlingen kennen de gevaren. Ze weten ook waar de noodstop staat. Als de leerlingen van het eerste leerjaar aan de slag gaan met hamers en spijkers, steken de oudere leerlingen een handje toe. Ik geef ze heel precieze instructies. Meer dan een schrammetje lopen ze hier niet op.”

“Techniek doet losse puzzelstukjes beter in elkaar passen. Wanneer de juf van het vierde leerjaar bijvoorbeeld werkt rond wo-

nen, zoekt ze samen met haar leerlingen informatie op over huizen, tekent ze schetsen en maquettes, berekent ze oppervlaktes, en leert de klas over isolatie, metselverbanden en waterpassen. Er komt dus ook ICT, wiskunde en muzische vorming bij kijken. Een praktische oefening in de techniekklas is dan een fijne afsluiter.”

“Naarmate de leerlingen ouder worden, kan ik perfect inschatten welke leerling talent heeft voor techniek. Dat is ook belangrijk op sociaal-emotioneel vlak. Wanneer de juf of meester ziet dat die leerling het moeilijk heeft om op te letten, komt hij even naar de techniekklas. De leerstof die hij zo mist, moet hij zelf verwerken. Maar dat nemen ze er graag bij: dat ene uurtje bezig zijn met hun passie geeft genoeg energie om er weer tegenaan te gaan tijdens de andere lessen.”

TIPS VAN JUF CAROLINE

- 1. Werk projectmatig.** Pas je 'vaste' lessen aan in functie van je project.
- 2. Doe uitstapjes pas aan het einde van je project.** De kinderen zijn dan helemaal ondergedompeld in het thema en kunnen veel gerichter kijken en vragen stellen.
- 3. Laat de kinderen reflecteren en experimenteren.** Kinderen onthouden het best als ze zelf met een oplossing komen.

"Ik haal er de automechaniciën bij"

In Edugo Slotendries in Oostakker zoefden in januari tien droomauto's door de gangen. Juf Caroline grijpt stevast de actualiteit aan om haar tweede leerjaar warm te maken voor techniek.

"We werken altijd drie weken rond één project, in alle lessen. Bij het thema 'Droomauto' bijvoorbeeld telden we met autootjes die ik op het bord kleefde. Tijdens Nederlands leerden ze dan weer nieuwe woorden zoals 'ventiel' en 'CO₂'. Ouders geven bemoedigende feedback na elk project. Ze vertellen dat hun kinderen heel enthousiast naar school komen. Bovendien heeft ieder kind bij elk project wel een bepaald onderdeel dat hem of haar goed ligt."

"De actualiteit en de kalender bieden hopen inspiratie voor projecten. 'Droomauto' vond dan ook plaats tijdens het Brusselse Autosalon. Een uitstap naar het echte salon was praktisch en financieel niet haalbaar, daarom trok ik met de klas naar een automechaniciën uit de buurt. Hij aarzelde eerst: 'Lesgeven? Dat kan ik niet.' Ik besprak daarom vooraf uitgebreid wat de klas kwam doen en hoe hij zijn job kon vertalen naar de klas. Onze uitstap plande ik bewust pas in de tweede week. Zo waren de kinderen al helemaal ondergedompeld in het thema en konden ze leuke vragen stellen."

"Bij dit thema daagde ik de kinderen uit. Ze moesten iets bedenken waarmee we voorwerpen van de ene plaats naar de andere konden brengen, zonder ze zelf te dragen. Ze probeerden het eerst met rollen. Al snel merkten ze dat dit niet altijd goed lukte. 'Je hebt wielen nodig', zeiden ze. Toen ze later een auto uit kartonnen dozen maakten, ontdekten ze dat een wiel rond een as moet draaien, en ze de wielen er niet gewoon op konden kleven. Het project motiveerde de kinderen zo, dat sommigen zelfs 'co-ouderschap' over hun auto afspraken. Dat bewees voor mij echt wel hoe hard ze bij het project betrokken waren."

BASISONDERWIJS KRIJGT TECHNIEKCOACHES

Leraren in het basisonderwijs voelen zich vaak erg onzeker over het onderdeel techniek in het vak wereldoriëntatie. Dat blijkt uit het jaarrapport van de onderwijsinspectie (2012). Vrijwillige techniekcoaches zullen daarom binnenkort leraren in het basisonderwijs bijstaan om de eindtermen techniek en wetenschappen te halen. Zo'n coach geeft zelf geen les, maar ondersteunt leraren met didactische tips.

Het is een van de maatregelen in het STEM-actieplan (Science, Technology, Engineering and Mathematics) van de Vlaamse Overheid. Dit plan wil kinderen en jongeren warm maken voor techniek en wetenschappen en de nijpende vraag naar geschoolde technische arbeidskrachten inlossen.

Een selectie van leermiddelen op KlasCement voor de STEM-vakken (Science–Technology–Engineering–Mathematics) vind je op www.kiezenvoorstem.be.

Weg met het 'Schoon Vlaams'?

“Het niveau van het Nederlands in Vlaamse scholen kalft af”, zegt emeritus hoogleraar Stijn Verrept (UA). Met de Actiegroep Nederlands lanceerde hij een petitie om het Standaardnederlands te versterken. Let jij altijd op je taal op school? Of is dat een onhaalbaar ideaal? En hoeveel kwaad kan tussentaal?

Ward De Keyser (L.O.-leraar Bernardustechnicum, Oudenaarde): “Ik wil vooral duidelijk overkomen bij mijn leerlingen. Maar tijdens een voetbalmatch supporteren in het Standaardnederlands is toch moeilijk. ‘Allez vooruit, gasten!’ komt nu eenmaal spontaner over. Sport is emotie, dus tijdens de L.O.-lessen communiceren we vaak in tussentaal. Als de leerlingen grofgebekt zijn, reageer ik wel. In mijn privéleven spreek ik dialect, maar in mijn rol als leraar let ik altijd op mijn taalgebruik. Leraren weten wel wat kan en wat niet, denk ik”.

Brigitte Wolff (directeur Freinetschool De Sterre-spits, Gent): “Ik verwacht dat de leraren zo veel mogelijk in de standaardtaal lesgeven. Maar echt controleren doe ik dat niet. Ik ben me ervan bewust dat er tijdens een geanimeerd klasgesprek al eens een ‘vree wijs’ of ‘gulder’ tussenglipt. Dat moet kunnen. In informele contexten komt tussentaal vaak natuurlijker over dan feilloos Nederlands. Het blijft wel prioriteit dat iedereen elkaar begrijpt. Ik spreek zelf een aardig mondje Gents, maar niet binnen de schoolmuren.”

Frederik Peck (leraar Nederlands Bernardustechnicum, Oudenaarde): “Ik spreek in mijn lessen altijd standaardtaal. Als leraar Nederlands moet dat. Ik verwacht van mijn leerlingen hetzelfde. Tussentaal kan, maar enkel als dat functioneel is, zoals bij een rollenspel. Alle leraren zouden Standaardnederlands in de klas moeten spreken, want ze hebben een voorbeeldfunctie. Bij de leerlingen merk ik vooral een groot verschil tussen theorie- en praktijklessen. Wanneer ze met hun handen werken, grijpen ze sneller naar tussentaal.”

Jan Van Weert (leraar elektriciteit Githo, Nijlen): “Ik geef een praktijkvak, maar daarom spreek ik nog niet om het even wat in de les. Zelf mogen de leerlingen er ook niet zomaar alles uitflappen. Woorden als ‘boejeuh’ (het boeit me niet, *nvdv*) horen niet thuis op school. We mogen de leerlingen ook niet dom houden. Als ze na hun opleiding aan de slag gaan op een werf, zullen ze veel sneller met ‘bougies’ en een ‘plon’ moeten werken dan met ‘gloeikaarsen’ en een ‘zekering’. Uiteraard is het belangrijk dat ze ook de correcte Nederlandse benamingen kennen.”

Deel je mening met je collega's in de rubriek 'Afgevraagd' op www.klasse.be/leraren.

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Is jouw school klaar voor morgen?

"De school van de toekomst is de school van nu"

Hoe ziet jouw job eruit in 2030? Volgens de Universiteit van Oxford is bijna de helft van de huidige jobs over 20 jaar gedoemd om te verdwijnen. "Maar niet de job van leraar", zegt Dirk De Boe (Edushock). Klasse vroeg hem en acht andere waarzeggers om een blik te werpen op de school van morgen. Hun verrassende conclusie? "De school van de toekomst bestaat vandaag al. Al heeft die wel een upgrade nodig."

door Wouter Bulckaert

"DE BUURT RUNT DE SCHOOL"

Bart Dehaene: "Nu zelfs het postkantoor opgaat in de supermarkt, is de school in 2030 misschien nog het enige echte publieke trefpunt. Dé plek bij uitstek voor interactie met de buurt. Aan en net binnen de schoolpoort komen zitbanken: de ideale rustplek voor leerlingen tijdens de schooluren, maar voor en na school ook de ideale ontmoetingsplek voor ouders en buurtbewoners. De school haalt die buurt ook naar binnen. Een zorgcomplex of sociale woningen maken er deel van uit. Zo leeft het gemeenschapsgevoel op en komen

de leerlingen in aanraking met de diverse facetten van het leven. En wordt een leeromgeving ook een echte leefwereld."

Saïda Sakali: "De school is niet langer een eiland, maar ingebed in het lokale leven. School en buurt werken intensief samen. Ook externen, zoals mensen uit de bedrijfswereeld, komen er lesgeven. En in de schoolbesturen is de buurt vertegenwoordigd: de bedrijfswereeld, de gemeente, het cultuurcentrum ... Ze gaan een duurzaam partnerschap aan met de scholen."

DEZE 9 WAARZEGGERS KEKEN IN DE GLAZEN BOL VAN KLASSE

Bram Bruggeman, leraar, lerarenopleider en ict-coördinator bij cvo Het Perspectief, Gent.

Dirk De Boe, Creativiteits- en innovatie-expert bij creashock.be, co-auteur van het boek 'Edushock', auteur van het boek 'Creashock'.

Pedro De Bruyckere, pedagoog, docent en onderzoeker aan de Arteveldehogeschool, expert jongerencultuur, co-auteur van 'Jongens zijn slimmer dan meisjes'.

Bart Dehaene, architect en stedenbouwkundige, werkt aan schoolprojecten Klim in Gent, Sint-Janscollege in Sint-Amandsberg en De Brug in Erpe.

Cindy De Smet, lector aan de lerarenopleiding van HoGent, doet onderzoek over digitaal leren in het secundair onderwijs aan UGent.

Saïda Sakali, projectverantwoordelijke rond kinderarmoede en onderwijs binnen de Koning Boudewijnstichting.

Bert Smits, sociaalpedagoog, voorzitter van het 'Mysterie van Onderwijs', een platform voor onderwijsinnovatie.

Saskia Vandeputte, begeleider schoolteams bij veranderingsprocessen, begeleider van het vak Supervisie in de specifieke lerarenopleiding (Universiteit Antwerpen).

Ruth Wouters, Lerarenopleider KHLeuven, co-auteur van het boek 'Leren uit de toekomst'.

“De grens tussen school en thuis wordt dunner”

Bart Dehaene: “Het schoolgebouw van de toekomst ademt de huiselijke sfeer van thuis uit. De schoolpoort wordt de voordeur, de speelplaats de living en het klaslokaal de eigen kamer. Daar laat je geleidelijk minder mensen toe. Klaslokalen worden flexibele, open lokalen met schuifdeuren die de ruimte kunnen verkleinen of vergroten. Waar in een mum van tijd de zorgklas een muzieklokaal wordt. Ook de gangen worden ruim, zodat je ook daar hoekenwerk kan organiseren.”

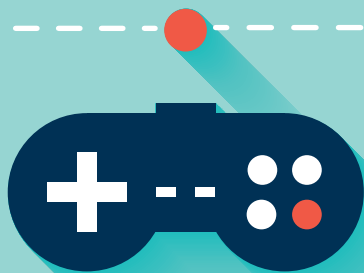
Bram Bruggeman: “Klassen worden multifunctionele openleercentra. Vol technologie die je als middel inzet bij het leren, maar ook met offline ruimtes waar plaats is voor bezinning, reflectie en rust. Dankzij ICT liggen de wereld en de kennis aan je voeten. Maar tegelijkertijd worden we overprikkeld. Dus zullen we in de toekomst ook leren pauze nemen. *Disconnect to reflect*. En het krijtbord? Dat verdwijnt niet, ook al wordt het misschien een whiteboard. Brainstormen met je leerlingen, een stukje uitleg aan het bord, daarvoor is een bord over zestien jaar nog steeds een prima hulpmiddel.”

“ZELFEVALUATIE WERKT BETER DAN EXAMENS”

Bram Bruggeman: “Vroeger kon je nog in de les passief zitten dromen, de stof instuderen en slagen voor het examen. Om competenties als creativiteit of samenwerking te toetsen, is zelfevaluatie in 2030 veel geschikter. Je leerlingen werken in team en beoordelen elkaars prestaties. Jij stelt als leraar heldere doelstellingen op voor een taak, geeft via een beoordelingsschema de succescriteria voor je leerlingen aan en geeft instant feedback. Dat vereist van je leerlingen constante activiteit in de klas, maar zo daag je ze voortdurend uit en prikkel je hun nieuwsgierigheid: de beste voorwaarde om bij te leren.

Ook het puntensysteem kan anders. Laat ons in 2030 vertrekken van 0 in plaats van 100 procent. Voorzie voor je leerlingen een aantal leerpaden waarin ze de basis zelfstandig kunnen verwerken. Wie de basis heeft verwerkt, kan naar een volgend level gaan, zoals in een game. Zo ga je stapsgewijs vooruit, ontwikkel je je vaardigheden en krijg je voortdurend een positieve stimulans om hogerop te raken. En word je de beste ‘ik’ van jezelf. De minder sterke leerlingen daag je uit om minstens de basis te verwerken, en de sterkere leerlingen geef je geen plafond voor hun leren meer. Ze kunnen steeds sterker worden, en 120 op 100 halen. Want leren stopt nooit meer.”

“DE LERAAR ZIT NOG STEEDS AAN HET STUUR”

Saskia Vandeputte: “De leraar anno 2030 wordt alleen maar belangrijker. Als begeleider van het leerproces spoort hij de leerlingen aan tot zelfsturing. Hij bakent het kader af waarbinnen zijn leerlingen moeten werken en geeft ruimte. Zo ervaren ze dat leren niet alleen maar leuk en plezierig, maar ook pittig en lastig kan zijn. Zelf is de leraar binnen de steeds complexere digitale samenleving een lichtbak waarop zijn leerlingen kunnen afstemmen. Zo komen ze zelfstandig-begeleid tot inzicht en begrip. De leraar zal dus steeds meer moeten differentiëren. Tegelijkertijd zal hij zelf meer in een kwetsbare, lerende positie staan. Als hij zijn voorbeeldfunctie wil waarmaken, moet hij een lerende, onderzoekende houding aannemen, en durven toegeven dat hij het ook niet altijd meer weet.”

Cindy De Smet: “Leerlingen leren niet alles vanzelf, ook niet in de toekomst. Daarom zit anno 2030 de leraar nog steeds aan het stuur. Zelfs al worden de materialen voor leerpaden of educatieve sites steeds beter, toch blijven de leerlingen oppervlakkig door die leermaterialen vliegen als de leraar het leerproces niet stuurt. Bovendien zijn leerlingen werken met eenzelfde digitale werkvorm al na enkele lessen grondig beu. Het blijft de taak van de leraar om variatie in zijn didactiek te blijven steken. Als je je leerlingen bacteriën wil laten bestuderen, laat je hen ook in 2030 nog het liefst in hun oren en neus pulken en oorsmeer en snot in een petrischaal op de chauffage opwarmen. Tegelijkertijd moet de leraar zich in de toekomst blijven bijscholen om die krachtige technologie in zijn klas steeds beter te leren gebruiken en zijn leerlingen zo efficiënt mogelijk te laten leren.”

“De leerling van 2030 is stedelijk en divers”

Pedro De Bruyckere: “Als je nu naar de thuistaal van kleuters kijkt, dan weet je: de leerling van 2030 zal divers zijn. En stedelijk. Scholen op het platteland zullen moeten vechten voor hun leerlingen, terwijl steden als Brussel, Antwerpen, Brugge en al de kleinere steden geen plaats meer zullen hebben voor een groeiende groep leerlingen. Bijkomend probleem is dat de studenten lerarenopleiding die diversiteit niet weerspiegelen. Die studenten komen, eens afgestudeerd, dus in totaal andere klassen terecht dan waar ze zelf in hebben gezeten.”

Saskia Vandeputte: “Die diversiteit gaat verder dan het cliché autochtoon-allochtoon. Het gaat ook over gender, taal, interesses, manier van leren, voorkeuren, gezinssamenstelling, hoe je eruitziet, wat je draagt ... De identiteit van de leerling anno 2030 is meervoudig, complex en ambigu. De uitdaging voor de school in 2030 is het stukje identiteit van de leerlingen te vinden dat hen op school verbindt, ondanks al die verschillen.

Daarnaast zullen die leerlingen meer eigenaar zijn van hun eigen leerproces en leertraject. Ze moeten, meer dan vroeger, de juiste vragen leren stellen: moet het sneller of trager, welke informatie heb ik nodig, hoe check ik bronnen? Ze krijgen meer autonomie van de leraar, maar blijven tegelijk op een positieve manier van hem afhankelijk.”

“Kennis blijft belangrijk”

Bert Smits: “Handboeken bestaan nog in 2030. Maar ze zullen vooral voor docenten zijn. Daarin focust de auteur op een plan van aanpak: hoe werk ik met mijn leerlingen, welke vragen stel ik, wat zijn de stappen en fases in hun leerproces? Het handboek verliest dus zijn functie als opslagplaats van kennis. Er zullen in 2030 immers veel meer informatiebronnen beschikbaar zijn. Leren wordt één groot openboekexamen. Met de leraar als begeleider verzamelen de leerlingen vele korte stukjes informatie en verbinden die met elkaar. Zo ontstaat inzicht, conceptueel denken, krijgt informatie betekenis en wordt ze dus kennis. Denk aan de kindertekening waar je puntjes met elkaar moet verbinden: plots duikt er een olifant op. Dat betekent ook dat leerlingen kennis en vaardigheden integreren, waardoor die discussie alvast tot het verleden behoort. Kennis blijft overigens belangrijk. Een les over de Boerenkrijg blijft relevant als je de kennis over die opstand niet enkel kadert in het verleden, maar vertaalt naar wat die ons leert over onze huidige wereld.”

“NIET MEER BANG VAN ICT”

Bram Bruggeman: “De leraar in 2030 zal de technologie omarmen. ICT heeft immers een impact op alles wat we in de klas doen: kennis opdoen door informatie op te zoeken, onderzoeksvaardigheden aanleren, attitudes rond mediawijsheid aanscherpen. Leraren zullen ICT gebruiken als middel om kennis zo goed mogelijk over te dragen en zo de competenties van hun leerlingen te ontwikkelen en het leerproces te verrijken. Nu is een digitale leeromgeving nog te veel een dumpplaats van identieke documenten voor elke leerling. Maar op het leerplatform van de toekomst maakt de leraar individuele leerpaden voor al zijn leerlingen zodat hij optimaal kan differentiëren.”

Dirk De Boe: “De toekomst is al aanwezig in de huidige scholen, maar nog niet overal. Dus moeten we meer kansen grijpen. In 2030 is de leraar niet bang meer van ICT. Zijn lessen zal hij delen op *Slideshare* en ander cloud media. Discussiëren met en vragen beantwoorden van zijn leerlingen zal standaard gebeuren op sociale media. Ook in de klas zullen leerlingen online zijn. Anders krijg je leerlingen die thuis buitenstappen in de 21ste eeuw en op school weer in de 20ste eeuw zitten. Nu accepteren leerlingen dat nog. Maar in 2030 word je buitengezet als je niet meer mee bent. Niet door de directeur. Maar door je leerlingen.”

WANT DENK JIJ?

Hoe zie jij het onderwijs tegen 2030 evolueren? Reageer en denk mee na over de school van de toekomst op klasse.be/ga/schoolvandetoekomst.

“Leve de vakidoot/ coach”

Ruth Wouters: “De lerarenopleidingen in 2030 leiden de leraar wellicht nog steeds op tot vakexpert. Jongeren kijken op naar een zekere vakidiotie: ‘Die kan het nogal uitleggen’. Maar daarnaast verwerft die leraar-in-opleiding meer competenties om informatie te verwerken en te vertalen naar de leerling. Leert hij een coach worden die mee nadenkt over de leer- en ontwikkelingsprocessen van zijn leerlingen. En leeft hij nog authentiek voor hoe hij ook in de wereld staat: als organisator van *repair cafés* of als vrijwilliger van een transitietuin.

De leraar zal meer moeten kunnen dan de leraar nu. Dat lukt nooit in drie jaar opleiding. Daarom zullen lerarenopleiding, scholen en pedagogische begeleidingsdiensten meer moeten samenwerken om beginnende leraren op school meer begeleiding en werkzekerheid te bieden.

Leraren in 2030 zijn niet noodzakelijk allemaal masters, maar de lat voor de instroom zal hoger liggen. Een oriënterende intakeproef zorgt ervoor dat leerlingen goed weten waarom ze voor een lerarenopleiding kiezen. Sowieso stopt de lerarenopleiding niet voor de leraar als hij afgestudeerd is. De leraar blijft zich professionaliseren. Scholen worden lerende gemeenschappen. Net zoals studenten in de lerarenopleiding naar elkaars lessen gaan en elkaar tips geven in microteaching, zetten de leraren in de toekomst hun klasdeuren voor elkaar open.”

Welkom in het Learning Park

De voorbije maanden maakten tien nationale en internationale experts, waaronder Bram Bruggeman, een rapport op over de toekomst van ons onderwijs. Op vraag van de Koning Boudewijnstichting, de Vlaamse Onderwijsraad en het departement Onderwijs sloten ze zich vijf dagen op in een Leerlab. Daar bedachten, droomden en ontwierpen ze de school van de toekomst: een *Learning Park*. Een levendige plek waar de poort ook na vier uur wijd openstaat voor de sportclubs, bedrijven, cultuur- en natuurverenigingen, kunstenaars ... Kinderen, jongeren, volwassenen ontmoeten er elkaar om te leren. De leraren werken samen in een leerteam, delen er hun kennis en ervaringen en blijven er professioneel groeien. In ruil krijgen ze edu's, virtuele munten die ze weer kunnen investeren in de school.

In het *Learning Park* ontdekt en ontwikkelt elke jongere zijn passies en talenten. De school is van de buurt, van en voor iedereen. Ontdek hun visie in het filmpje op www.ond.vlaanderen.be/onderwijs-2030. Klasse liet zich door deze visie inspireren om op te zoek gegaan naar de concrete impact op leraren, ouders en leerlingen. Hoe maken we van de school een aantrekkelijke leer- en werkplek in 2030? En hoe moeten we ons onderwijs hierop voorbereiden? Ga hierover in debat met collega's, ouders en leerlingen in jouw school en op klasse.be/ga/schoolvandetoekomst.

ETEN VERKOPEN ZONDER VERGUNNING?

Het oudercomité organiseert samen met de school jaarlijks een aantal activiteiten om de schoolkas te spijzen. Op drie daarvan wordt voeding verkocht: een taartenbak, een hamburgerfestijn en een spaghetti-dag. Ook het zesde leerjaar organiseert dit jaar een wafelenbak om een uitstap te financieren. Mag de school dit doen zonder speciale vergunning?

Maria, directeur

Ja. Je mag maximaal vijf keer én gedurende maximaal tien dagen per jaar een ‘gelegenheidsverkoop’ organiseren zonder dat je daarvoor een toelating nodig hebt van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV). Ook een activiteit van een paar uur geldt voor één dag. Als je meer dan vijf keer of tijdens meer dan tien dagen per jaar voeding verkoopt, moet je daarvoor wél een toelating aanvragen. Je kan dan controle krijgen van het FAVV. Het FAVV beschouwt een klas, een school en een ouderraad als aparte ‘verenigingen’. Die hebben winst maken niet als doel, maar de activiteit die ze organiseren, mag natuurlijk wel winst opleveren. Wie aan de activiteit meewerkt, mag daarvoor geen vergoeding krijgen. De ouderraad kan dus tot vijf keer per jaar voedsel verkopen, maar ook het zesde leerjaar heeft recht op die vijf keer. Pas als een ‘vereniging’ dit maximum overschrijdt, moet je een toelating aanvragen én een bijdrage betalen aan het FAVV. Uiteraard moet je bij een gelegenheidsverkoop altijd rekening houden met de gewone voedingstips – handen wassen, schoon materiaal gebruiken, bederfbaar voedsel op de juiste temperatuur bewaren ... – en met de Wet op Welzijn – een blusdeken naast de friteuse bewaren, maximaal aantal personen in een ruimte respecteren ...

Meer info over gelegenheidsverkoop vind je op www.favv.be.

KOEKJES ‘OVER DATUM’

Ik vond in de voorraadkast van de lerarenkamer nog een doos speculaas voor bij de koffie. De koekjes waren twee weken ‘over datum’. Mag ik ze nog aanbieden?

Tom, secretariaatsmedewerker

Is de verpakking niet beschadigd? Ruiken en smaken de koekjes nog goed? Dan mag je ze gerust uitdelen in de lerarenkamer. Bij producten die je lang kan bewaren, zoals droge koekjes, conserven, UHT-melk, chocolade ... is de vervaldatum een ‘datum van minimale houdbaarheid’ (‘ten minste houdbaar tot’ of ‘THT’). Daarmee garan-

deert de fabrikant dat de voedingsmiddelen veilig en van onberispelijke kwaliteit zijn tot op de datum die op de verpakking staat. Na deze datum kan je de producten nog gebruiken, op voorwaarde dat je ze in goede omstandigheden bewaarde en dat de verpakking niet beschadigd is. Op voedsel dat snel bederft, staat een ‘uiterste consumptiedatum’ (‘te gebruiken tot’ of ‘TGT’). Deze producten vind je terug in de koeltogen van winkels. Je gooit ze beter onmiddellijk weg als de vervaldatum overschreden is.
Afdeling Secundair Onderwijs en Leerlingenbegeleiding

SCHOOL ALS STEMLOKAAL

Onze school zal tijdens de volgende verkiezingen gebruikt worden als stembureau. Mogen we op maandag de lessen schorsen om de leslokalen weer in te richten?

Eveline, directeur

In het basisonderwijs mag je geen vrijaf geven omdat de school dienst heeft gedaan als stembureau. Je mag de lessen wel een hele of een halve dag – zoveel als nodig – schorsen als je de lokalen gebruikte als telbureau. Je mag geen volledige school of vestigingsplaats sluiten als er slechts enkele lokalen gebruikt werden. De inrichtende macht beslist daarover. In het secundair onderwijs mogen de lessen onmiddellijk na de verkiezingen een halve dag geschorst worden als de lokalen werden gebruikt als stem- of telbureau.
Agentschap voor Onderwijsdiensten

VRIJ NA TELPLICHT?

Ik moet gaan ‘tellen’ bij de volgende verkiezingen. Mag ik de dag erna vrij nemen?

Johan, zorgcoördinator

Dat mag niet. Personeelsleden van het onderwijs die voorzitter, bijzitter of secretaris van een stem- of telbureau zijn, krijgen de dag erna geen ‘dienstvrijstelling’ omdat helpen bij de verkiezingen een ‘staatsburgerlijke plicht’ is.
Agentschap voor Onderwijsdiensten

LOOPBAAN

door Leen Leemans, illustratie: Inne Haine

POLITIEKE AVOND IN TURNZAAL

Een politieke partij wil tijdens een infoavond haar partijprogramma voorstellen aan haar lokale partijleden. Ze vraagt of ze daarvoor de sportzaal van de school mag huren.

Patrick, directeur

Dat mag nu niet omdat er verkiezingen op komst zijn. In een school mag je sowieso geen politieke propaganda voeren of politieke activiteiten organiseren. Eén uitzondering: een school mag politieke activiteiten wel toelaten buiten de schooluren en buiten een periode van negentig dagen voor een verkiezing. Hiervoor gelden een aantal voorwaarden:

- Je mag personeelsleden en leerlingen niet vragen of aanzetten om aan de activiteiten deel te nemen.
- Het schoolbestuur mag niet betrokken zijn bij de organisatie van een politieke activiteit en moet elke partij gelijk behandelen.
- 'Politieke activiteiten' zijn alle activiteiten die worden georganiseerd door (mandatarissen van) politieke partijen waarvan de standpunten en gedragingen niet in strijd zijn met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

Commissie Zorgvuldig Bestuur

Heb je een vraag over je loopbaan, je klas of je rechten en plichten als leraar? Stuur die naar redactie.leraren@klasse.be met als onderwerp 'Mag dat'. Op www.klasse.be/leraren vind je onder de noemer 'Mag dat?' nog meer vragen én antwoorden.

Politiek verlof

Ik ben actief in de lokale politiek. Een van mijn partijgenoten ambieert een zitje in het Vlaams Parlement. Als hem dat lukt, zal ik zijn schepenambt overnemen. Kan ik die functie combineren met mijn job in het onderwijs?

Tim, leraar geschiedenis

Ja, dat kan. Om een politiek mandaat uit te oefenen, heb je recht op deeltijds of voltijds 'politiek verlof'. Als je een 'groot' politiek mandaat opneemt, ben je verplicht om voltijds politiek verlof te nemen. Dat is het 'politiek verlof van ambtswege'. Dat geldt bijvoorbeeld als je burgemeester wordt van een gemeente met meer dan 50.000 inwoners, schepen van een gemeente met meer dan 80.000 inwoners of lid van het Vlaams, federaal of het Europees Parlement. Als je een 'klein' mandaat opneemt, zoals burgemeester of schepen van een kleinere gemeente, kies je zelf of je politiek verlof neemt. Dat kan voltijds of deeltijds.

Het verplichte politiek verlof start op de dag dat je de eed aflegt voor je politieke ambt. Het vrijwillig politiek verlof start op de datum van de eedaflegging, 1 september, 1 oktober, 1 januari, 1 april of op een datum die je met je schoolbestuur overeenkomt. Je kan nooit starten voor de eedaflegging. Het politiek verlof eindigt uiterlijk op de laatste dag van de maand die volgt op de maand waarin je mandaat stopzet. Politiek verlof is een recht. Je hebt hiervoor dus geen toestemming nodig van je schoolbestuur. Je moet het bestuur wel uiterlijk 15 dagen vooraf op de hoogte brengen. Je kan het volume van het politiek verlof wijzigen - van deeltijds naar voltijds of omgekeerd - maar dat kan alleen maar ingaan op 1 september. Tijdens je politiek verlof blijf je wel 'aangesteld' in je onderwijsjob, maar je wordt niet betaald en je bouwt geen anciënniteit op. Je bouwt ook geen pensioenrechten op voor je onderwijsjob, maar wel voor je politieke mandaat.

Opgelet: personeelsleden van het gemeentelijk onderwijs mogen geen politiek mandaat uitoefenen in de gemeente-, OCMW- of districtsraad van het dorp waar ze lesgeven.

Meer info? www.klasse.be/ga/politiekverlof

Tom Huys (33) gaf tien jaar turnen en Nederlands aan anderstalige nieuwkomers. Dit jaar staat hij voor het eerst in het vierde leerjaar als co-leraar van **Kelly Claus** in Basisschool De Platanen (Kapellen).

“Ik zag het niet helemaal zitten om naar een ‘gewoon’ leerjaar over te stappen. Voor taal ben ik bijvoorbeeld niet sterk genoeg. Ondertussen vind ik het fijn om voortdurend op elkaar in te pikken. Ik leer wat werkt en wat niet en zet de les naar mijn hand.”

Met twee weet je meer

Deur toe en baas in eigen klas. Steeds meer scholen maken er korte metten mee. Leraren werken intensief samen of staan zelfs met twee voor de klas. En dat werkt, zeker voor starters.

door Leen Leemans, foto's Jens Mollenvanger

“Loop maar binnen, de deur staat open. Altijd.” Vandaag is Mildred Galle, leraar van de A-klas en collega van Kelly Van Cauwenberge uit het zesde leerjaar B in Basisschool GO! Voskenslaan, ziek. Maar dat is geen probleem, zegt juf Kelly: “We beschouwen onze klassen als één zesde leerjaar. Onze klaslokalen liggen naast elkaar en we lopen voortdurend heen en weer. Om samen te werken, advies te vragen ... Ik kan dus probleemloos invallen.” Hun samenwerking verloopt dan ook heel intensief: ze bereiden samen lessen voor, evalueren en sturen bij, staan ouders te woord tijdens het oudercontact ... En elke vrijdag staan juf Kelly en juf Mildred samen voor de klas tijdens het groepswerk.

Die cultuur van samenwerken zit ingebakken in het DNA van de school. Directeur Nancy Vantorre: “Elke nieuwe leraar krijgt hier een coach, de zorgcoördinator helpt in de klas, tijdens projectdagen geven leraren samen les en leraren gaan bij elkaar observeren ... Met twee voor een klas staan, is voor mij de mooiste manier van samenwerken. Voorlopig kan dat hier nog niet omdat onze lokalen te klein zijn, maar het is wel mijn droom.”

AMBULANTE LERAAR

“Toen de school begon te groeien, moesten we kiezen: enkele klassen splitsen of alle bijkomende uren investeren in een extra leraar voor elke klas”, zegt Hanne Bervoets, directeur van Basisschool De Platanen in Kapellen. Het werd het tweede. Elke klas in Kapellen heeft nu een klastitularis en een ‘ambulante’ leraar die een aantal uren per week mee lesgeeft. Kelly Claus, klastitularis van het vierde leerjaar, werkt al jaren zo. “Ik zorg voor de klasorganisatie en de planning. Al het inhoudelijke en de zorg voor mijn leerlingen kan ik delen met mijn collega. Alleen voor de klas staan, zou ik best moeilijk vinden.”

DRAAGVLAK GEZOCHT

Beide scholen experimenteren met hetzelfde systeem: ‘co-teaching’. Hierbij werken twee leraren in één klaslokaal als gelijkwaardige partners samen om zo veel mogelijk leerlingen de doelstellingen van een les te laten halen. Nancy Vantorre ontdekte alvast de belangrijkste voorwaarde om het experiment te doen slagen: een draagvlak creëren. “Ik liet samenwerken langzaam insijpelen, daardoor raakten leraren overtuigd van de meerwaarde. Nu

Kelly Van Cauwenberge (links) geeft haar derde jaar les. Parallelcollega **Mildred Galle** leerde haar de geheimen van het zesde leerjaar in Basisschool GO! Voskenslaan (Gent) kennen.

“Doordat ik er niet alleen voor sta, heb ik de ruimte om te experimenteren en mezelf als leraar te ontdekken. Ik leer van elke collega iets bij. Ik haal er tips uit en probeer er mijn eigen stijl in te brengen.”

komt de vraag van henzelf en kan ik een stap verder gaan. Want hoe idealistisch je als directeur ook bent, als je personeel niet meewil, kan je op je hoofd gaan staan.”

In Kapellen deelde directeur Hanne Bervoets de klas eerst op in niveaugroepen. Leraren gaven er in twee lokalen les. “Maar dat was nefast voor het groepsgevoel. In de zwakke groep misten we ook de inbreng van sterke leerlingen. Daarom staan de leraren nu altijd met twee voor de volledige groep. In het begin was het moeilijk om een collega in de klas binnen te laten. Als co-leraren moet je elkaar ook vertrouwen”, zegt Bervoets. Voortdurend bijsturen, evalueren én overleggen is dus cruciaal. “Daarvoor organiseert de school vaste overlegmomenten. We gaan ook jaarlijks met het hele team na wat goed loopt en wat niet. Op basis van die feedback passen we het lessenrooster aan, gaan we in gesprek met leraren ...”

SAMEN LEREN

Met teamteaching kan je heel erg inspelen op de talenten van leraren, ook van starters. “Nieuwe leraren die pas van school komen, kan je benaderen in wat ze goed kunnen en bijschaven waar nodig. Door eerlijk te zijn over hun beginsituatie – ‘daar ben je niet goed in’ – creëer je kansen om te groeien en te leren”, zegt Kelly Claus. “Je moet als starter wel zelf veel vragen stellen en met eigen voorstellen komen. Als je in je schulp kruipt omdat je collega al veel ervaring heeft, werkt het niet.” Co-leraar Tom Huys heeft bijvoorbeeld niet zo veel ervaring met leerplannen. “Kelly zoekt samen met me uit hoe alles werkt. Ook lessen uitwerken doen we samen. Ze helpt me op weg – ‘probeer het zo eens’ – en geeft me feedback – ‘dat zou ik zo doen’.”

De twee duo's verdelen ook taken volgens hun eigen talent. “Voor muzische vorming ben ik sterk in bewegen en juf Mildred in

muziek”, vertelt Kelly Van Cauwenberge. “Daarom geef ik mijn les twee weken na elkaar aan telkens de helft van de groep. Zo kan ik meer testen, uitproberen en onmiddellijk bijschaven. Ik leer meteen bij.”

Leerwinst voor de leraren is ongetwijfeld de grootste bonus van teamteaching, weet Tom Huys, co-collega van Kelly Claus. “We overleggen de hele tijd, bijvoorbeeld over welke werkvorm we zullen gebruiken. We bereiden ieder een deel voor en toetsen dat af bij elkaar. Tijdens een brainstorm komen er nieuwe ideeën boven. Zo versterken we elkaar.” Leraren die samenwerken leren ook dat je op meer dan één manier les kan geven. Vooral startende leraren varen daar wel bij. Tom Huys: “Ik werk samen met twee ervaren collega's. Dat biedt voor mij een kapstok. Ik steel met mijn ogen en leer van hun onderwijsstijl”. De inbreng van een jongere collega werkt ook verfrissend voor

HOE BEGIN JE AAN TEAMTEACHING?

7 TIPS

1. *Leer je partner kennen*
2. *Bespreek jullie lesstijl*
3. *Analyseer je eigen lesgedrag*
4. *Bereid de lessen samen voor*
5. *Expliciteer de doelen van de les*
6. *Blijf praten*
7. *Experimenteer op eigen tempo*

Meer info? Het voormalige Steunpunt Gelijke onderwijskansen maakte twee 'GOK-tips' over co-teaching. Je kan ze nog steeds online raadplegen via www.klasse.be/ga/co-teaching.

de ancients. Mildred Galle: "Na een tijdje roest je wat vast in je eigen stijl en methodes. Samenwerken met een jonge collega trekt me uit mijn eigen wereld."

INDIVIDUEEL LEERTRAJECT

En de leerlingen, hoe gaan zij om met twee leraren in de klas? "Ze zijn het heel snel gewoon dat ze vragen kunnen stellen aan twee mensen", lacht Hanne Bervoets. "Maar ze zijn het meest gebaat bij de differentiatie die je als school kan bieden. De leraren geven samen instructies, waarna de sterkste groep al start met de ene leraar. De leerlingen die wat meer uitleg of begeleiding nodig hebben, krijgen die van de andere leraar. Ook individuele leertrajecten vangen we zo op."

De 'klik' die zo belangrijk is voor de leraren, geldt ook voor de leerlingen. Kelly Claus: "Mijn klas krijgt les van drie leraren met drie verschillende onderwijsstijlen en persoonlijkheden. Er is altijd iemand met wie het heel goed klikt en bij wie ze kunnen aankloppen met een probleem". Bovendien geven leraren via co-teaching het goede voorbeeld. "Je kan kinderen niet leren samenwerken, als je het zelf niet doet", zegt Tom Huys.

"Co-teaching is een meerwaarde voor de leerlingen én het welbevinden van de leraren", zegt Nancy Vantorre. "Binnen pakweg drie jaar moeten we ook in onze school co-teaching in één klas realiseren. Dan komt er een mentale verschuiving op gang en stappen we definitief de eenentwintigste eeuw binnen."

Nooit meer alleen

"Ook in het secundair experimenteren scholen met teamteaching", zegt **Nele De Witte** (lector leraaropleiding secundair onderwijs Thomas More). Vooral in het beroepssecundair onderwijs (bso) is teamteaching niet nieuw. "Toen in de jaren tachtig vakken als Nederlands, geschiedenis en wiskunde ondergebracht werden in Project Algemene Vakken (PAV), was het de bedoeling dat de vakleraren samen zouden lesgeven. Maar dat idee is verwaterd omdat er nooit extra uren voor werden voorzien. Dat is het probleem van teamteaching: het blijft een individuele beslissing van de directeur, omdat het totale urenpakket niet vergroot, en je die uren echt moet inroosteren in het strakke lessenrooster van het secundair. Maar als je bijvoorbeeld beroepsgerichte vakken clustert in de richting kantoor, dan werken de collega's samen voor de klas om het leerplan te realiseren. Met als nadeel dat de klasgroepen groter worden."

Teamteaching is wel wijdverspreid in Groot-Brittannië. Nele De Witte: "Daar voegen ze een onderwijsassistent toe aan de leraar. Maar die is niet volledig bevoegd als leraar en mag in principe niet alleen voor de klas staan. Als je echt goed aan teamteaching wil doen, heb je twee gelijkwaardige partners nodig. Ook in de Scandinavische landen is het ingeburgerd. In Finland zetten ze via teamteaching sterk in op inclusie. De tweede leraar speelt in op de bijzondere noden van de leerlingen. Alleen staat het systeem daar onder druk omdat de leraren voor kleine klassen staan en dat financieel niet meer houdbaar blijkt. In Nederland hebben sommige scholen dan weer gekozen om vijftig tot zestig leerlingen zelfstandig te laten werken in een open leercentrum. Maar daar zijn de drie aanwezige leraren veeleer coaches dan dat ze echt aan teamteaching doen."

Voor teamteaching hoeft je je overigens niet te beperken tot je eigen vakcollega's. Nele De Witte: "Je kan een student of leraar wetenschappen ook laten samenwerken met een leraar in het basisonderwijs. Zo koppel je een vakexpert aan iemand die meer didactisch onderlegt is voor het lager onderwijs en maak je de wetenschapsvakken in het lager onderwijs sterker."

Kieskoorts op school

Op 25 mei trekken we met z'n allen naar de stembus om onze vertegenwoordigers te kiezen in het Vlaamse, federale en Europese Parlement. Een uitstekend moment om rond burgerschapsvorming te werken in de klas. Ontdek samen met je leerlingen de kracht van je stem met deze vier tips.

Tip 1 "Voor wie stem jij?"

Op school mag je geen politieke propaganda voeren. Denk dus goed na als je leerlingen naar je kiesintenties zitten te peuteren. Maak ze duidelijk dat je geen partij wil kiezen. Vertel ze dat je ze niet wil beïnvloeden en dat ze het best op basis van de partijprogramma's een eigen mening kunnen vormen.

Als ze over politiek willen discussiëren in de klas, neem dan de rol op van moderator. Maak duidelijk dat elke mening gelijk is. Dat jouw mening er slechts een is naast de vele andere. Leer je leerlingen in discussie te gaan met respect voor elkaars ideeën, zonder persoonlijke aanvallen.

Je mag je leerlingen natuurlijk wel zeggen hoe je over bepaalde maatschappelijke kwesties of twistpunten denkt. Vaak kan je die ideeën plaatsen bij meerdere partijen en geef je zo ook je stemintenties niet bloot. Neutraal zijn voor de klas betekent niet dat je waardenvrij moet zijn. Integendeel, zo breng je je leerlingen democratische basisprincipes bij.

Als je als leraar zelf op een lijst staat, vertel dat dan ook aan je leerlingen. Maar als je het over de verkiezingen hebt in de klas, moet je wel alle partijen en standpunten aan bod laten komen, ook al botsen die met de jouwe. Bespreek ook op voorhand met je directeur en je collega's hoe je over je politieke engagement communiceert. Zo vermijd je klachten van ouders én collega's.

Tip 2

In debat met politici

In het kader van de vakoverschrijdende eindtermen kan je een politiek debat voor je leerlingen organiseren. Enkele tips:

1. Nodig alle politieke strekkingen en partijen uit.
2. Bepaal met je leerlingen zelf de thema's. Zo vermijd je dat de politici hun eigen agenda laten wegen op het debat.
3. Laat je leerlingen zelf het woord nemen. Zo verzandt het debat niet in een discussie op een abstract niveau.
4. Geef aan alle leerlingen een rode kaart die ze mogen opsteken als ze niet meer kunnen volgen. Zo verplicht je de politici om hun ideeën concreet en begrijpelijk te verwoorden.
5. Stap af van het traditionele debat waar politici en een moderator vooraan zitten. Laat de politici bijvoorbeeld eerst in kleine groepjes coachen door leerlingen. Zo nemen meer leerlingen actiever deel aan de discussie en krijgen ze meer vertrouwen om met een politicus in gesprek te gaan.
6. Beperk de spreektijd van de politici. Laat je leerlingen vragen en stellingen die zij belangrijk vinden, opschrijven op kleine strookjes. Tijdens het debat trekt elke politicus dan een strookje waarover hij exact twee minuten mag praten.
7. Kader je debat in een groter project rond verkiezingen.
8. Een goed alternatief voor een debat is een workshop rond 'Doe de stemtest'. Je kan de stemtest gebruiken om het partijlandschap te duiden en uit te leggen welke bevoegdheid op welk bestuursniveau zit, maar je kan er ook één thema uithalen en daarmee het debat in je klas stimuleren. Bij de stemtest komt dit jaar ook een handleiding voor leraren.

Tip 3

In debat met de klas

Je kan ook een verkiezingsgerelateerd debat organiseren in je klas. Zonder politici, maar met leerlingen die onderling met elkaar in discussie gaan.

1. Bepaal samen met je leerlingen het thema. Bijvoorbeeld: stemrecht of opkomstplicht?
2. Laat je leerlingen teksten verzamelen waar in ze argumenten pro en contra vinden.
3. Leg de teksten naast elkaar in de klas en laat je leerlingen een lijst maken van die argumenten.
4. Zet ze, na een discussie, in een volgorde van belang.
5. Organiseer het debat en tracht tot een besluit te komen.
6. Laat je leerlingen dit besluit toepassen in hun eigen school. Hoe organiseren ze de verkiezingen voor leerlingenvertegenwoordigers? Met opkomstplicht of stemrecht?
7. Andere mogelijke thema's: verlaging van de kiesleeftijd tot 16 jaar, afschaffing van de opkomstplicht boven de 70 jaar, stemrecht voor niet-Europese vreemdelingen voor parlementsverkiezingen ...

Je vindt deze en massa's andere werkvormen rond verkiezingen in de klas op www.dekrachtvanjestem.be/bij-u-in-de-klas/lespakketten-en-educatief-materiaal

Tip 4

In de basisschool

Ook in de basisschool kan je leerlingen leren hoe politiek burgers inspraak geeft. Zo krijgen leerlingen ook inspraak op school: waar mogen zij over beslissen op school en in hun klas? Enkele methodieken:

1. Je leerlingen krijgen een bepaald budget. Dat budget moeten ze verdelen. Maar er is geen geld voor alles. Waaraan willen ze het geld besteden? Je vindt voorbeelden en uitleg op www.dekrachtvanjestem.be. Zo toon je aan je leerlingen dat ze compromissen moeten sluiten en een meerderheid het voorstel moet goedkeuren.
2. Laat je leerlingen web-zoekopdrachten doen met Flosj, het leeuwje dat in het Vlaams Parlement rond-dwaalt (www.dekrachtvanjestem.be/games). Wat zijn verkiezingen? Wat is een politieke partij? Wat is de Vlaamse regering? Je leerlingen ontdekken het spelenderwijs.
3. Hebben jullie voor de klas voorstellen om dingen beter te laten verlopen? Zijn er zaken die jullie graag willen realiseren? Maak vier partijen, stel een programma op, voer een campagne om je medeleerlingen te overtuigen en organiseer verkiezingen.

NOG MEER INSPIRATIE NODIG?

De Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) trok naar de Vlaamse scholen om aan de jongeren te vragen waar de volgende minister van Onderwijs werk van moet maken. Je vindt hun voorstellen vanaf eind april op www.switch2014.be. Wil je je laatstejaars goed voorbereiden op hun eerste stembusgang? Vraag een vorming op maat aan op www.ryckvelde.be. Op www.bpolitix.be krijgen je leerlingen een cursus Politiek voor dummies. Je leerlingen vijfde en zesde leerjaar maken dan weer een verkiezingscampagne op www.speurneus-webquest.be.

Een overzicht van alle sites rond verkiezingen in je klas vind je op www.klasse.be/ga/verkiezingen.

STOP DE VERSPILLING

Elke Vlaming gooit jaarlijks 314 tot 372 kilogram perfect eetbaar voedsel weg. Niet alleen thuis of op restaurant, ook op school of in bedrijven. Toch kan je via enkele eenvoudige ingrepen het voedselverlies tegengaan.

- 1. Organiseer samen met mensen uit de buurt een kookles voor je leerlingen.** Ga op zoek naar recepten waarin je restjes verwerkt. Verlepte groenten? Verwerk ze in soep. Beduimeld fruit? Draai het in fruitsla. Oud brood? Bak er heerlijke wentelteefjes mee.
- 2. Wat zet je waar in de koelkast?** Ga met je leerlingen naar de schoolkeuken of de keuken van het bejaardentehuis of restaurant in de buurt.
- 3. Heeft je school een eigen restaurant?** Laat de leerlingen zelf hun hoeveelheid opscheppen of geef ze de kans de hoeveelheid aan te geven. Zo vermijd je dat ze te veel opgeschept krijgen.
- 4. Overschotten van voeding hoeven niet noodzakelijk in de vuilnisbak.** Voeder er de dieren op school mee.
- 5. Te veel op je bord, maar toch nog trek?** Neem de restjes mee in een doggy bag.
- 6. Te veel klaargemaakt op school?** Kijk uit naar organisaties in de buurt die voedseloverschotten goed kunnen gebruiken.
- 7. Trek met je leerlingen naar de lokale supermarkt.** Laat ze op zoek gaan naar trucs die je meer voeding laten aankopen dan noodzakelijk: korting op grote hoeveelheden, mooie displays en eetstandjes, kleuren, geuren en muziek.
- 8. Laat je leerlingen een week lang bijhouden hoeveel voedsel ze weggooien.** Bespreek met je leerlingen nadien wat er anders kan.
- 9. Bekijk met je leerlingen de documentairefilm 'The Muffin Man'.** Milieuzorg op school heeft een educatief pakket rond de film uitgewerkt. Download het gratis op www.lne.be/doelgroepen/onderwijs/mos/documenten/voedselverlies-the-muffin-man.pdf

DE EXPERT

“Een collega klaagt over mij in de lerarenkamer. Wat doe ik?”

(Lies, starter)

Klasse vroeg het aan Marleen Borzee, docent lerarenopleiding aan de Katholieke Hogeschool Leuven en trainer in de mentorenopleiding.

Beste Lies, je voelt je hier als startende leraar ongetwijfeld niet goed bij. Je zou van minder gaan twijfelen.

1. Blijf rustig. Je weet niet wat precies gezegd is en in welke context.
2. Blijf er niet mee zitten. Praat erover met je mentor of een andere vertrouwenspersoon op school. Hij/zij kan je klankbord zijn, je eerste emoties kaderen en advies geven. En je weet zeker dat hij/zij discreet blijft. Betrek geen anderen bij het probleem, anders wordt het probleem misschien nog groter en gaat het een eigen leven leiden.
3. Vraag je collega om een gesprek. Vertel hem wat je gehoord hebt (de feiten), zeg hem dat je er met je coach over gesproken hebt en dat je open wil praten. Gebruik ik-boodschappen (“Ik heb gehoord dat ..., ik wil daar graag over praten ...”), stel je open (“Ik wil graag weten wat je bedoelt”) en lerend op (“Misschien kan ik van jou ook wat leren ...”). Vertel ook dat je het niet leuk vindt dat hij met anderen over je klaagt zonder het eerst ook met jou te bespreken.
4. Weigert je collega erover te praten, roep dan de hulp in van een derde persoon: iemand die meer gezag heeft (coördinator, mentor, directeur...). Voer dan het gesprek met z'n drieën.

In het debat over de toekomst van het onderwijs lopen een paar grote lijnen: scholen werken meer samen met de buurt. Leerlingen zitten zelf meer aan het stuur van hun leerloopbaan. Kennis blijft belangrijk, maar komt niet uitsluitend meer van de leraar. Tot daar de theorie. In de praktijk loopt het zo'n vaart (helaas) niet.

Kern van het probleem is de opvatting over 'kennis' en vooral hoe je die kennis, of ruimer gesteld 'ervaring', het beste opdoet. Sommige leraren menen dat je de omvang en betekenis van W.O. 1 pas kan begrijpen na uren of zelfs jaren studie van historische feiten. Kennis vraagt in de eerste plaats inspanning, zeggen ze. Een andere weg om hetzelfde doel te bereiken is niet kwaliteitsvol of, erger, maakt jongeren lui.

“Inspanning is niet de enige weg om tot inzicht te komen”

Wat als ik je vertel dat er toch een andere weg is? Niet door alles in de diepte te doorgronden, maar door horizontaal te surfen van de ene ervaring naar de andere? Zo is de onder jongeren razend populaire tv-reeks 'In Vlaamse Velden' er wellicht veel efficiënter in geslaagd om de betekenis van 'De Groote Oorlog' aan jongeren duidelijk te maken dan uren les over dit onderwerp. Dit populaire medium biedt een 'rijke ervaring' die jongeren aanzet om zelfs al tijdens de uitzending via Facebook massaal gedachten, bronnen en ervaringen uit te wisselen.

Wie van jullie leest elke avond alles op Facebook? Je leest wellicht slechts enkele berichtjes. En toch ervaar je die als zinvol. Ze zijn namelijk genoeg om 'intuïtief' een gevoel te krijgen over wat er in je sociale netwerk speelt. Dat fenomeen noemen ze in sociale wetenschap *ambient awareness*. Zo gaan we – vaak buiten het onderwijs – om met informatie. We lezen korte stukjes uit de krant, berichtjes op sociale media, hebben korte gesprekjes ... en die verbinden we om te komen tot betekenis of inzicht. Dat is een barbaarse manier van kennis verwerven, zegt Alessandro Baricco, auteur van het boek 'De Barbaren'. Hierin beschrijft hij prachtig hoe de heersende beschaving vreest voor een invasie van Barbaren, die op een nieuwe, andere manier ervaring en kennis opdoen. Voor een barbaar is het verleden gedaan en als dusdanig niet relevant. Het is als een schat

waarnaar je te lang moet graven. Toch is het net de kennis uit het verleden waar zo veel vakken zich nu op beroepen.

Echte innovatie komt vandaag niet meer voort uit een lineair vooruitgangdenken waarbij je verder bouwt op de opgebouwde kennis uit het verleden. Wel uit het vermogen om snel stukjes informatie, kennis én betekenis met elkaar te verbinden. Nieuwe media zijn daar heel goed in. Vergelijk het met een flipperkast, waarbij elk contact de bal alsmat sneller doet stuiten. In de klas brengt de leraar de bal aan het rollen. Hij legt de problematiek op tafel en geeft het startschot. Tegelijk bedient hij als referentiepunt ook de flippers, kan hij de bal even opslokken om vervolgens meerdere ballen tegelijk in het spel te brengen. Elke bal is een vraag, een manier waarop je leerlingen de 'hoeveelheid' wereld die ze verzamelen, vermenigvuldigen. Zo kunnen ze sneller én beter de complexe wereld van vandaag begrijpen. De school slaagt er vandaag echter nog te weinig in om een 'ervaring' te zijn, waarin die hoeveelheid wereld exponentieel wordt vermenigvuldigd. Wil ze de kennishonger van haar jonge barbaren stillen, dan zal ze vooral daarop moeten inzetten.

Bert Smits is sociaal pedagoog, auteur en ondernemer. www.bertsmits.be

LERARENKAART

door Anne Siccard

*Jouw maandelijkse
selectie van educatieve
voordelen en commer-
ciële kortingen*

1

KLASSEDAG

SINT-NIKLAAS

Tom Lanoye, Anton Van Wilderode en Reynaert de Vos hebben Sint-Niklaas als bakermat. Tijdens deze Klassedag verken je er erfgoed van wereldniveau in het vernieuwde Mercatormuseum of de kunstcollectie in de vernieuwde Salons. Je kan ook deelnemen aan een van de vele wandelingen. Het museum SteM weet alles over de geschiedenis van het Waasland, van de prehistorie tot vandaag. Alle musea beschikken over een uitgebreid aanbod lespakketten en wandelingen. Win jij op het slotmoment in het Stadhuis een ballonvlucht?

- *Stedelijke Musea - Zwijgershoek 14 - 9100 Sint-Niklaas - musea.sint-niklaas.be*
- **Je voordeel:** lerarendag op zaterdag 24 mei (9.30 tot 17 uur) - gratis voor leraar, partner en 2 kinderen (vanaf 9 jaar) - inschrijven: uitsluitend via www.lerarenkaart.be/inschrijven

2

ANIMATIEFILM

PIM & POM: HET GROTE AVONTUUR

Pim en Pom zijn beste vrienden en wonen samen bij hun baasje 'de Vrouw'. Als nichtjes Treesje en Sjaantje op bezoek komen, nemen ze de poezen mee naar het park voor een picknick. Zij willen de katten graag zelf houden en bedenken daarvoor stiekem een plan. Pim en Pom ontsnappen aan de nichtjes maar ze verdwalen en moeten samen op straat overleven. Vinden Pim en Pom hun baasje terug?

Illustrator Fiep Westendorp (Jip en Janneke) tekende de beestjes voor het eerst in 1957. Regisseur Gioia Smid en animator Marieke van Middelkoop brengen de katten tot leven op het witte doek in de vorm van een aaibare familiefilm.

WIN: tien familiepakketten met vier bioscoop tickets, een pluche Pim of Pom, dvd-box (3 dvd's), sleutelhanger - mail je naam, adres en het nummer van je lerarenkaart voor 8 april naar wedstrijd@lerarenkaart.be - geef je mail als onderwerp 'Pim & Pom' - release 9 april - www.a-film.be

3

DE ERFENIS VAN KAREL DE GROTE

Op 28 januari 814 stierf Karel de Grote, een van Europa's meest opmerkelijke historische figuren. Precies 1200 jaar na Karels dood brengt deze expo het onvertelde verhaal van zijn erfenis. Waarom bleef Europa eeuwenlang verdeeld na de opsplitsing van zijn immense rijk? Waarom bevochten Frankrijk en Duitsland elkaar tot in de twintigste eeuw? Bewonder nooit eerder in België vertoonde objecten. De expo kadert in het EU-project "Bakermat van Europese Cultuur", met seminars, workshops en publieke debatten rond het Europa van vroeger, nu en de toekomst.

- 10 mei tot 30 november - Francia Media. De erfenis van Karel de Grote (814 - 2014) - Provinciaal Erfgoedcentrum - Lotharingenstraat 1 - 9700 Oudenaarde - gratis met lerarenkaart
- **Je voordeel:** lerarendag aangeboden door PAM Ename op woensdag 30 april (13.30 tot 16 uur) - gratis voor leraren - inschrijven: www.lerarenkaart.be/inschrijven - reservatie voor klasbezoeken: PAM Ename - 055 30 90 40 - reservatie.pam-ename@oost-vlaanderen.be

4

50 JAAR MIGRATIE UIT MAROKKO EN TURKIJE

Ontdek in het MAS de geschiedenis van Antwerpen in de wereld en de wereld in Antwerpen. In de nieuwe opstelling 'In Antwerpen. 50 jaar migratie uit Marokko en Turkije' krijgt de geschiedenis van de stad een nieuw, actueel einde. Marokkaanse en Turkse Antwerpenaren vertellen hun verhaal aan de hand van de persoonlijke getuigenissen en voorwerpen. Het gaat over werken en wonen. Liefde op afstand. Opgroeien in een vreemde stad. Een nieuwe thuis.

- 'In Antwerpen - 50 jaar migratie uit Marokko en Turkije' - MAS / Museum aan de Stroom - Hanzestedenplaats 1 - 2000 Antwerpen - www.mas.be - gratis met lerarenkaart
- **Je voordeel:** lerarendagen voor leraren eerste graad lager onderwijs op woensdag 23 april (14.30 uur) en op zondag 18 mei (11 uur) - voor de eerste graad secundair onderwijs op woensdag 7 mei (14.30 uur) en op zondag 11 mei (11 uur) - inschrijven: uitsluitend via www.lerarenkaart.be/inschrijven

5

LERARENDAG

WEEK VAN DE ZEE

Maritiem Themapark Seafront zet zijn beste zeebeentje voor met een aangepast programma. Bezoek een interactieve visserij-expo en maak een diepzeeduk naar de wondere wereld van vis en visserij. Enter een Russische duikboot en een voormalig lichtschip. Workshops voor kinderen tot 10 jaar met doorlopend kinderanimatie. In het kader van 'Week van de Zee' zet de provincie West-Vlaanderen ieder jaar natuur en milieu aan de kust in de kijker.

- Seafront - Vismijnstraat 7 - 8380 Zeebrugge - www.seafront.be
- **Je voordeel:** lerarendagen op zaterdag 3 en zondag 4 mei - gratis voor leraar en partner - kinderen tot 12 jaar: 6,25 i.p.v. 9 euro - inschrijven: www.lerarenkaart.be/inschrijven (voor 28 april)

6 7

PROXIS.COM

Beleef strips, muziek, boeken en films van- op de eerste rij met Proxis.com. Surf naar www.proxis.com en ontdek de nieuwe shops, het aanbod en de voordelen. Als trouwe klant ontvang je bij elke aankoop 'Proxis Punten' die je kan omzetten in een waardebon, geldig bij een volgende aankoop. Vanaf een aankoop van 30 euro is de verzending gratis. Op de aankoop van boeken geldt een korting van 10 procent. Lerarenkaarthouders genieten een bijkomende korting van 5 procent. Deze kortingen bekom je enkel via een code die je aanvraagt via de leraarkaart. Opgelet: de voordelen zijn niet geldig bij Proxis.be&Azur.be.

- *Proxis.com (Medio sprl group) - Leuvensesteenweg 286 - 3190 Boortmeerbeek*
- *Je voordeel: Speciaal voor Klasse-lezers: Via de kortingcode "KLSS3XTS" kan je de jeugdfilm Knoester kopen voor 3,99 euro. Profiteer van deze korting op www.proxis.com/dvd. De actie is geldig t.e.m. 16 mei 2014.*

KONING KEVIN

Bezorg je kind een creatieve vakantie op een unieke locatie, onder professionele begeleiding en met gezonde en gevarieerde maaltijden. Koning Kevin heeft meer dan vijftien jaar ervaring. Flexibele formules bieden programma's aan voor kinderen en jongeren van 4 tot 26 jaar. De locaties zijn verspreid in Vlaanderen. De vakanties zijn fiscaal aftrekbaar. Kies snel een gepaste formule voor jouw kind of misschien wel voor jezelf.

- *Koning Kevin - Kapellekensweg 2 - 3010 Kessel-Lo - www.koningkevin.be*
- *Je voordeel: 15 procent korting op de minimum* inschrijfprijs - actie geldig voor alle inschrijvingen voor een kinder- of jongerenvakantie in 2014 - geef de actiecode 'KONING LERARENKAART 15%' op in het opmerkingen-vak op het digitale inschrijfformulier via www.koningkevin.be/inschrijven*
- *(* Koning Kevin maakt gebruik van een minimum- en een streefprijs per vakantie. Als deelnemer kies je zelf welk bedrag je betaalt tussen deze twee prijzen.)*

UITTIPS

vanaf 1 april

HIDRODOE / HERENTALS

Wateronderzoek in de Hidrodoo-vijver. Geschikt voor leerlingen van de tweede graad secundair. Vanaf 1 april tot 31 oktober. Het wateronderzoek én een bezoek aan Hidrodoo vullen je dag. Breng je lunchpakket mee. Het volledige scholenaanbod via www.hidrodoo.be. Aangepaste programma's voor alle graden en leeftijden. Prospectiebezoek: korting met leraarkaart.

2 april tot 31 augustus

MUSEUM VOOR BRIEVEN EN MANUSCRIPTEN / BRUSSEL

Migreer mee door de expo 'De reis om de wereld in 80 brieven'. Onderweg vang je post- en zeekaarten en geïllustreerde boeken met reisverhalen van schrijvers zoals Saint-Exupéry, Fitzgerald, Claus en Hemingway. Gratis met leraarkaart.

paasvakantie

LES DRAISINES DE LA MOLIGNEE / FALAËN (NAMEN)

Fiets op je eigen tempo met een railbike op de oude spoorweg door de beeldschone vallei van de Molinee. Je slingert urenlang tussen dag en droom. Tijdens de paasvakantie gratis met leraarkaart.

17 april tot 31 december

NATIONAAL MUSEUM VAN DE SPEELKAART / TURNHOUT

Het kaartspel was tijdens W.O. I zowat het enige vertier voor soldaten in de loopgraven. Maar ook een propagandamiddel, voor de Duitsers zelfs 'kriegswichtig'. Waarom? Dat ontdek je in de expo 'Kartonnen wapens'. Korting met leraarkaart.

rechtzetting

NATIONAAL JENEVERMUSEUM / HASSELT

Het museum heropent niet zoals voorzien (en vermeld in de leraarkaartbrochure) in mei, maar pas in het najaar van 2014.

OPGELET

Voor de meeste info- en lerarendagen moet je op voorhand inschrijven. Surf daarvoor naar www.lerarenkaart.be/inschrijven.

8

WANDELZOEKTOCHT/WEDSTRIJD

SINT-TRUIDEN

Flaneer door *Sintruin*. Van de abdij naar de Tichelrij, van het kerkhof naar het beginnhof en van 't Speelhof naar het Stadspark. 'Duurzame Stad' is de rode draad. Het wandelboekje bevat buurtinformatie en een twintigtal originele wedstrijd vragen. Leg de 4,5 km af met je leerlingen (+12) en win een prijs. Kinderen van 6 tot 12 jaar nemen deel aan de 'Juniorwedstrijd'.

- **ARGUS**, milieupunt van KBC en Cera - www.argusmilieu.be
- **Je voordeel:** 2 mei tot 31 augustus - haal je gratis wandelboekje af - op vertoon van je lerarenkaart krijg je een pakket met achtergrondinformatie met allerlei voordelen en een gratis Trudopas (vrij bezoek aan de abdijtoren, de crypte, de Kapucijnenkapel, de Festraetstudio en - in het weekend - de Academiezaal en de Keizerszaal) - afhaaladressen: Toerisme Sint-Truiden (Grote Markt) of ARGUS (Eiermarkt, Antwerpen)

9

WEDSTRIJD

SPORTWEEKEND PUYENBROECK

Golf, badminton, mountainbiken, boogschieten, hoogtouwencours ... Op zaterdag 17 mei gidsen ervaren rotten je door het aanbod van Domein Puyenbroeck. Sport, ontspanning en cultuur zijn de codewoorden. Minder sportief? Nestel je dan in de Knuffelhoeve. Op zondag duik je na het ontbijt in het subtropisch zwembad, de speeltuinen of de fitnessruimte. In de namiddag gebruik je het all-inticket voor een vrije namiddag. Domein Puyenbroeck heeft een uitgebreid aanbod voor school- en klasuitstappen.

- **Provinciaal Domein Puyenbroeck - Puidonkdreef 1 - 9185 Wachtebeke - www.puyenbroeck.be**
- **WIN:** vijftien gezinnen (twee volwassenen en twee kinderen vanaf acht jaar) winnen een weekend op 17 mei (onthaal van 8 tot 9.30 uur) en 18 mei (einde om 18 uur) - ontbijt, middag- en avondmaal, overnachting inbegrepen - deelnemen via www.lerarenkaart.be (rubriek 'gelezen in Klasse') - de winnaars worden persoonlijk verwittigd

UITTIPS

vanaf 26 april

KLOMPENMUSEUM EN -BELEVINGSPAD / LAAKDAL

Meet een paar klompen aan en maak een tocht over verschillende ondergronden en avontuurlijke belevingselementen. Het Klompenbelevingspad gaat tot het laatste weekend van september op zaterdag- en zondagmiddag weer open. In juli en augustus elke namiddag. Bezoek ook het Klompenmuseum. Gratis met lerarenkaart.

27 april

NATIONALE PLANTENBEURS / HOMBEK

Bezoek de grootste tuinbeurs van België. Tweehonderd standhouders uit binnen- en buitenland bezorgen je een hele dag tuinplezier. Gratis met lerarenkaart.

27 april (Erfgoeddag)

TYNE COT CEMETERY / ZONNEBEKE

Op Erfgoeddag zetten Vlaanderen en Brussel het culturele erfgoed in de kijker. In Zonnebeke start vanaf 10 uur circa elke 20 minuten een gratis gidsbeurt van 1 uur op de militaire begraafplaats. Afspraak op de parking (Vijfwegestraat) met ontvangst en een kop koffie. Inschrijven hoeft niet.

7 mei

HUIS VAN ALIJN / GENT

Proef van een rondleiding naar keuze: Post voor Poes (kleuters vanaf 5 jaar), De Wondere Honderd (6 tot 12 jaar) of Peperkoeken Hart (9 tot 12 jaar). Nadien trakteert het Huis in het gezellig museum-café. Inschrijven via info@huisvanalijn.be.

14 mei

VOLKSSTERRENWACHT ARMAND PIEN / GENT

Leraren aardrijkskunde, fysica en chemie ontdekken tijdens een infonamiddag de verschillende onderdelen van een meerdaagse basisopleiding over sterrenkunde en het gebruik van een telescoop. Met demonstraties. Inschrijven via info@armandpien.be (voor 11 mei).

OPGELET

Voor de meeste info- en lerarendagen moet je op voorhand inschrijven. Surf daarvoor naar www.lerarenkaart.be/inschrijven.

ADVERTENTIE

KLASSETIPS

door Patrick De Busscher

Breng de wereld in je klas met acties, lespakketten, boeken, films, muziek, theater, vormingen en meer!

ACTIE

HAAI-TECH

• 11-14 jaar

Een smartphone, robots, drinkbaar water, 3D-ontwerpen enz. Dat is 'Haai-tech!', twee spannende dagen waar 11- tot 14-jarigen ontdekken dat techniek echt draait om toffe activiteiten rond mechanica, elektriciteit, elektronica en chemie. Begeleidende ouders krijgen tegelijkertijd een infosessie over technologie, technische studie en technische beroepen.

Wanneer? Vrijdag 11 april, 9.30-16 uur, in Atlas Copco Wilrijk, dagprogramma met bedrijfsbezoek en workshops rond technologie / Zaterdag 26 april, 10-13 uur of 14 tot 17 uur, Centraal Station, Antwerpen, halvedagprogramma met workshops technologie voor jongeren, info over techniek en studeren voor ouders en technologie-activiteiten voor het hele gezin
Prijs? Gratis **Info en inschrijven:** www.talentenfabriek.be/HAAI-tech

DE FORTEN VAN ANTWERPEN

• Vanaf 6 jaar

De fortengordel rond Antwerpen is het centrale uitgangspunt voor een grote overzichtstentoonstelling over het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. Unieke objecten en beklijvende beelden zorgen voor een beleving met grote impact van de start van de Grote Oorlog en de Duitse belegering van Antwerpen in 1914. Honderd jaar later zijn deze forten er immers nog bijna allemaal.

Als stille getuigen dragen ze de sporen van de aanvallen, de inslagen van de 'Dikke Bertha's', de weerstand die ze boden en de inname door de Duitsers.

Wanneer? Nog tot 15 juni in KBC-toren, Antwerpen **Prijs?** 30 euro (zonder gids) of 70 euro (met gids) **Info en reservaties:** www.forten1914.be/scholen **Extra:** gratis voorbereidende lesmodule; combinatie met bezoekenarrangement aan verschillende forten (95 euro, tentoonstelling + fortbezoek)

I LOVE IT

• Vanaf 14 jaar

Neutrino's, 3D-printing, mini-Big Bangs ... met meer dan 50 gratis workshops willen Erasmushogeschool Brussel, Vrije Universiteit Brussel, Universiteit Gent, Hogeschool Gent en Hogeschool West-Vlaanderen jongeren warm maken voor wetenschap en technologie. Door zelf te experimenteren ontdekken de leerlingen (tweede en derde graad aso, tso en kso) dat de IT- en technologie sector boeiend en gevarieerd is, vol uitdagingen en carrièremogelijkheden.

Wanneer? Tot eind mei **Prijs?** Gratis **Info:** www.i-love-it.be

BOEKEN

KAREL EN KAATJE ZIJN JARIG

• Vanaf 3 jaar

De bekende 'kleuters' van Liesbet Slegers zijn jarig: Karel wordt 15 en

Kaatje 10. Daarom trekken de auteur en uitgever Clavis alle registers open. In de 'gewone' prentenboeken 'Karel is jarig' en 'Kaatje is jarig' viert Karel zijn verjaardag thuis en viert Kaatje op school. In het speciale, grote, dikke jubileumboek 'Hallo, wij zijn Karel en Kaatje' vind je 4 nieuwe verhalen. Na elk verhaal krijg je doe- en speeltips, weetjes, een versje, tips om op kindermaat zelfstandig te leren zijn enz. Bovendien krijg je bij dit jubileumboek een gratis 'Karel & Kaatje-kleurboekje'. Kinderen uit de eerste kleuterklas kunnen een mooie verjaardagskroon versieren voor de feestvarkentjes en daarmee een grote vinyl banner (1 m x 1 m) winnen voor de klas. De Kroonen vind je op de Clavis-website, 10 klassen winnen zo'n banner.

Prijs? 12,95 euro voor de 'gewone' prentenboeken, 19,95 euro voor het jubileumboek, 19,95 euro voor de 'Karel'-knuffel **Info:** www.clavisbooks.com **Extra:** deelnemen aan de wedstrijd kan tot 15 mei

WIN 5 x 'Karel is jarig' en 5 x 'Kaatje is jarig'. Waag je kans en surf vóór 26 april naar www.klasse.be/leraren/win244c.

MUZIEKPEDAGOGIEK

• Alle geïnteresseerden

'Muziekpedagogiek in beweging - onderzoek als motor voor onderwijsinnovatie' (onder redactie van Thomas De Baets en Luc Nijs) wil praktijk en wetenschap dicht bij elkaar brengen, met onderzoek als bindmiddel. Onderzoek waarbij muziekleraren inzichten uit de wetenschap toepas-

sen in hun praktijk, maar ook als zij zelf praktijkgericht onderzoek uitvoeren. In deze bundel blikken uitsluitend Vlaamse auteurs terug op afgerond onderzoek en zetten bakens uit voor vervolgonderzoek.

Prijs? 20 euro **Info:** www.euprint.be

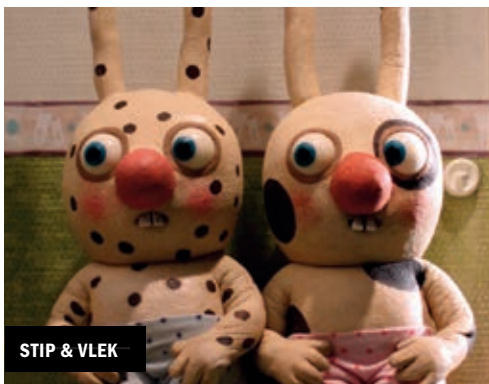
WIN 4 x 'Muziekpedagogiek in beweging'. Mail voor 26 april (met onderwerp 'Muziekpedagogiek') naar info@euprint.be.

WEGWERPMENS

• Vanaf 16 jaar

Tuur Viaene haalt aan de Gentse universiteit een master geschiedenis, maar vindt geen vaste job. Op een maartse maandagochtend fietst hij het terrein op van een industriepark in Izegem om er als interimmedewerker rust- en ziekenhuismeubels te laden en lossen. Daar ontstond de idee voor 'Wegwerpmens', het relaas van iemand die geen vast werk vindt en aanklopt bij een interimkantoor. Een verhaal van nepvacatures, onbestaande veiligheidsregels, personeelschefs die je op vrijdagmiddag ontslaan omdat je 'kmo-mentaliteit' mist, onheuse behandeling door de VDAB ... Een verbijsterende schets van de onderkant van de arbeidsmarkt. "Waar mensen wegwerpmensen zijn", dixit Viaene.

Prijs? 17,95 euro **Info:** www.epo.be **WIN** 3 x 'Wegwerpmens'. Waag je kans en surf vóór 26 april naar www.klasse.be/leraren/win244d.

STIP & VLEK

IK LEES, IK DOE

BETONNE JEUGD

ZEPPELIN

• Leraren muzische vorming

Een muzische les opbouwen, creativiteit stimuleren, een muzisch klimaat bevorderen, domeinen integreren, een lesconcept uitwerken, uitdagende opdrachten bedenken ... 'Zeppelin. Didactiek voor muzische vorming' legt in 13 hoofdstukken evenveel aspecten van muzische vorming uit. Telkens met voorbeeldactiviteiten, oefeningen, lesideeën en beeldmateriaal.

Prijs? 43 euro **Info:** www.pelckmans.be

WIN 3 x 'Zeppelin'. Surf naar www.pelckmans.be/klasse en waag je kans.

IK LEES, IK DOE

• Lager onderwijs

Met de map 'Ik lees, ik doe' kunnen je leerlingen zowel technisch als begrijpend lezen oefenen. De

functionele teksten stimuleren niet alleen het leesplezier. Ze zetten aan tot handelen met uitdagende opdrachten (proefjes uitvoeren, een spelbord maken, logo's ontwikkelen, mindmapping enz.) en maken daardoor het lezen zelf onmisbaar om tot een goed resultaat te komen. Het hapklare materiaal is in een doorgaande leerlijn geplaatst, met trouwens voor elk jaar van de lagere school een nieuwe map.

Prijs? 39,95 euro per map; elke map telt 90 pagina's en een 30-tal opdrachten **Info:** www.abimo.net

WIN een map voor een leerjaar naar keuze. Waag je kans en surf naar www.abimo.net/klasse.

RODE KAART

• Vanaf 11 jaar

"Elke donderdag speelt onze klas een partijtje voetbal tegen de andere klas. Elke donderdag verliezen we. Onze keeper laat elke bal binnen,

de spelers struikelen over hun eigen voeten. Boris, onze aanvoerder, wordt er pijnlijk van." Maar dan komt Oscar in de klas. Een geweldige keeper, maar ook een buitenlander. En Boris wil geen buitenlanders in de ploeg. 'Rode kaart' van Mario Demesmaeker is een spannend verhaal over sportiviteit en loyaliteit, vooroordelen en racisme.

Prijs? 14,50 euro **Info:** www.eenhoorn.be

WIN 3 x 'Rode kaart'. Surf vóór 26 april naar www.klasse.be/leraren/win244b.

LIEFDE EN ANDER ONBEHOORLIJK GEDRAG

• Vanaf 15 jaar

De Nederlandse student Mathijs Meinema bezong in zijn vorige bundel 'Wij gaan heel goede vrienden worden' de vriendschap en waagt zich nu in 'Liefde en ander onbehoorlijk gedrag' aan een beschrij-

ving van de liefde. In korte, zeer herkenbare blogbijdragen voor het schrijfproject ABCyourself geeft hij, soms hilarisch, soms pijnlijk, me-trosetletjes ervan langs, waagt hij zich aan internetdates, praat hij met zijn moeder en oma over romantiek en ontmoet hij 'Haar': Eva.

ABCyourself is een (Nederlands) project, begeleid door auteur Edward van de Vendel, waarbij jonge schrijvers de kans krijgen columns, blogs en korte verhalen te schrijven. Een reeks verhalen is ondertussen verschenen in 6 bundels bij Lemniscaat.

Prijs? 9,95 euro **Info:** lemniscaat.nl/ www.abcyourself.nl

WIN 5 x 'Liefde en ander onbehoorlijk gedrag. Waag je kans en surf vóór 26 april naar www.klasse.be/leraren/win244g.

STERK

• Lager onderwijs

Met de term 'SterK' verbinden de auteurs van het gelijknamige boek de begrippen 'school', 'team' en 'klas' tot één geheel. Door de interactie tussen die drie 'schoolgroepen' kan je het leef- en leerklimaat bevorderen en het welbevinden van iedereen op school verhogen. Auteur Lien De Ruyck en Leefsleutels brengen in 'SterK!' een algemeen kader (theoretische fundamenteën, bouwstenen en verbindingselementen) aangevuld met stappenplannen, concrete tips, praktijkvoorbeelden en open reflectievragen. Die nodigen je uit om het schoolbeleid en het eigen opvoedingsproject te vertalen naar concrete 'SterK' acties.

Prijs? 29,50 euro **Info:** www.leefsleutels.be/ www.abimo.net

WIN 3 x 'SterK'. Surf vóór 26 april naar www.klasse.be/leraren/win244f.

FILM

DE KRACHT VAN VREDE

• **Vanaf 15 jaar**

De dvd 'De kracht van vrede' (15 min.) brengt het verhaal van vijf vrouwen die in 2012 in de Senaat uitgeroepen werden tot 'Vredesvrouw', een actie van de Vrouwenraad. Annemarie Gielen (Pax Christi Internationaal) vertelt over haar ervaringen bij de oorlogsmoeders in Sint-Petersburg en met vluchtelingen uit Tsjetsjenië. Dermatologe Lorrie Vandeginste zette in Congo een kliniek op voor jonge meisjes en vrouwen. De Belgisch-Congolese Louise Ngandu richtte twee vrouwenhuizen op in de provincie Kasai. Docente politieke wetenschappen Anne Morelli vertelt over de principes van een oorlog.

Info: caroline@tara-arts.org

WIN 100 x dvd 'De kracht van vrede'. Mail vóór 26 april (met onderwerp 'De kracht van vrede') naar caroline@tara-arts.org. Vermeld naam, adres, school én je vak.

BETONNE JEUGD

• **Vanaf 16 jaar**

De Antwerpse jeugdwerking 'Betonne Jeugd' werkt met jongeren (en sinds kort ook kinderen) in kansarmoede die geen aansluiting vinden bij het bestaande jeugdwerk aanbod. N.a.v. hun 10-jarig bestaan sloegen enkele jongeren en regisseur Joke Nyssen de handen in elkaar voor een documentaire over de leefwereld van jongeren in armoede. 'Betonne Jeugd' volgt 3 jonge twintigers in hun dagelijks leven. Wat ze gemeen hebben, naast hun leven in kansarmoede, is hun toevlucht bij Betonne Jeugd.

Prijs? 15 euro **Info en bestellen:** famke@betonnejeugd.be, www.betonnejeugd.be **Extra:** teaser op <https://vimeo.com/72830420>

WIN 5 x 'Betonne Jeugd'. Surf vóór 26 april naar www.klasse.be/leraren/win244e.

STIP & VLEK

• **Kleuteronderwijs**

Stip is gestipt en Vlek is gevlekt, precies zoals het hoort. Ze houden van picknicken, de kamer behangen, stempels maken, piraat spelen, kortom, ze buitelen van het ene avontuur in het andere. De dvd 'Stip & Vlek' (50 min., Uzi & Lotta Geffenblad) is de eerste verzameling van hun avonturen, met zeven animatiefilmpjes die spelen met vormen, kleuren en muziek.

Prijs? 13 euro **Info:** www.jekino.be/stipenvlek **Extra:** gratis downloadbaar lespakket

WIN 10 x 'Stip & Vlek'. Surf vóór 26 april naar www.klasse.be/leraren/win244a.

LEERMIDDELEN

WEB DAT WIJ WILLEN

• **13 tot 16 jaar**

Mag je iemand valselijk taggen op foto's? Wie kan de inhoud van je Facebookprofiel bekijken? Hoe bescherm je je gegevens online? Welke content is ongepast? 'Het Web dat Wij Willen' is een nieuw educatief handboek om je leerlingen (eerste en tweede graad secundair onderwijs) 'webwijs' te leren omgaan met internet. Deze handleiding daagt leraren en jongeren uit om te praten over veilig en verantwoord internetten, om hun vaardigheden te testen en meer te leren over hun rechten in de online wereld. 'Het Web dat Wij Willen' praat over online rechten en plichten, online identiteit, bedrog, cyberpesten en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Dit project is een initiatief van Telenet, Liberty Global en Insafe (Europese organisatie voor internetveiligheid).

Prijs? Gratis downloaden via webwewant.eu/files/2014/01/Handbook_NL.pdf

KLASCEMENT

Op www.klascement.net delen duizenden Vlaamse leraren hun lesvoorbereidingen met jou. Elke maand zet Klasse hier drie bijdragen in de kijker.

1. TECHNIEKGAMES

Games tijdens de les kunnen nuttig zijn voor het leerproces. Je kan ze echter ook op de lagere school inzetten binnen het domein techniek. In dit boek koppelt Ivo Hapers verschillende games aan de technieklessen. Hij geeft ook enkele gametips.

Geschied voor: kleuter- en lager onderwijs (wereldoriëntatie)

Downloaden via: www.klascement.net/44879

2. SIMPLE PHYSICS

Met deze app gaan je leerlingen als bouwkundig ingenieur aan het werk. Ze kunnen alles bouwen wat ze maar bedenken. Om te kunnen winnen moet hun ontwerp wel voldoende sterk zijn en passen binnen het vooropgestelde budget. Met een vingertest kan je de stevigheid van hun bouwsels testen.

Geschied voor: secundair onderwijs en derde graad lager onderwijs

Downloaden via: www.klascement.net/38336

3. ELEKTRISCHE KRINGLOOP

Met deze interactieve oefeningen van leraar Gisèle Loncke kan je de leerstof van een eenvoudige elektrische kringloop inoefenen.

Geschied voor: secundair onderwijs

Downloaden via: www.klascement.net/33163

Ook voor educatieve apps, programma's of websites kan je terecht op www.klascement.net. Klascement-medewerker Erik selecteerde deze maand voor jou deze vier tips. Zoek bij Klascement op 'digitips' om de tips van de hele ploeg te bekijken.

1. Film English

Op Film English vind je lesplannen om (kort)films creatief te gebruiken in je lessen Engels. - www.klascement.be/sites/45552

2. Monkey Tales

Gamen en tegelijk je huiswerk maken doe je met Monkey Tales. Dit *serious game* is een educatief avonturenspeel. - www.klascement.be/ware/25696

3. Sonic Pics

Met SonicPics kan je spraak toevoegen aan foto's en zo een spreken-de slideshow maken. - www.klascement.be/ware/44192

4. Plagiaatchecker

Check eenvoudig het huis- of eindwerk van je leerlingen met Plagiarisma. Deze website scant het document en vergelijkt het met wat op het internet te vinden is. - www.klascement.be/ware/44108

INNOVATION LAB

• Derde graad secundair onderwijs

Het 'Innovation Lab' van de KU Leuven is een interactief leercentrum dat leerlingen derde graad secundair onderwijs de kans biedt om tijdens een projectdag zelf met thema's als energie en energieopslag, veiligheid en gezondheid te experimenteren. Je leerlingen ontdekken via experimenteerkoffers hoe het voelt om wetenschapper en ingenieur te zijn. Je kan kiezen uit twee onderzoeksprojecten: stuur een rolstoel aan met enkel je ogen (waarbij je leerlingen zelf elektronische schakelingen, computerprogramma's en cryptografie uitwerken) of onderzoek het energievraagstuk (experimenteren met energieopslag, batterijen en brandstofcellen maken). Het 'Innovation Lab' levert volledig uitgewerkte projectmodules, organiseert bijscholingsdagen

voor leraren en levert het nodige materiaal.

Info:

eng.kuleuven.be/innovationlab, innovationlab@kuleuven.be -

Extra: feestelijke opening op woensdag 23 april, van 14 tot 17 uur, in Heverlee

DE BENDE VAN BURGER BOEF

• Lager onderwijs

Waarom bevriezen eieren zo langzaam? Omdat er een dooier inzit! Met de eeuwigdurende kalender 'De bende van Burger Boef' ervaren je leerlingen op een ongedwongen en creatieve manier dat voeding, smaken en geuren lekker én uitdagend zijn. Deze kalender-vol-smikkelkunst zit vol weetjes, filosofische kwesties, zegswijzen, gedichten, recepten, feesten, boeken en beeldmateriaal van kunstenaars

en kinderen. De makers putten daarvoor uit de (kunst)geschiedenis, verschillende geloofsovertuigingen, cultureel erfgoed en onze multiculturele samenleving. 'De bende van Burger Boef – Ontdek een wereld van zotte smaken, geuren en kleuren' is een initiatief van Pedagogische Begeleidingsdienst (PBD) Stad Gent, Bougie vzw en Wijkgezondheidscentrum De Kaai.

Prijs? 18 euro Info en bestellen:

pbd@gent.be (en vermeld hoe je wil betalen), ingrid.antheunis@gent.be, www.pbdgent.be/node/3264 - een voorsmaakje op www.red.pbdgent.be

MUZIEK

RADIO CROCHET

• Alle geïnteresseerden

Op zaterdagmiddag 10 mei wordt de Gentse Kouter één grote openluchtconcertzaal. Alle muziklief-

hebbers, toeristen, passanten, schoolgroepen, orkesten, fanfares... gaan er samen muziek maken en zingen. Wim Opbrouck begeleidt het gebeuren, Roland Van Campenhout en Peter Vermeersch herschreven klassiekers als 'Bolero' en 'Fanfare van honger en dorst' voor massaorkest. Iedereen is welkom, zowel muzikanten als liefhebbers, deelnemen is gratis, de muziek kan je vooraf online raadplegen.

Wanneer? Zaterdag 10 mei om 15 of 17 uur (twee sessies, maar pik ze gerust allebei mee) op de Gentse Kouter **Prijs?** Gratis **Info:** *www.handelsbeurs.be – pauwel.dewilde@handelsbeurs.be*

ADVERTENTIE

NASCHOLING

STARTENDE LERAREN

• Alle geïnteresseerden

In Europa stappen heel wat startende leraren al na enkele jaren uit het beroep. De studiedag 'Goed begonnen is half gewonnen' reikt goede praktijkvoorbeelden aan. Een directeur, een pedagogisch begeleider, een inspecteur, een lerarenopleider, een andere starter ... plaatsen die ervaringen in een breder kader. Onderwijspsychologe en lerarenopleider Maud Slaats slaat vervolgens de brug naar een theoretisch-wetenschappelijk kader. Via workshops kan je ten slotte kennismaken met scholen waar starters én het schoolteam elkaar inspireren. 'Goed begonnen is half gewonnen' is een initiatief van HUB-KAHO, i.s.m. de drie onderwijsnetten, de onderwijsinspectie en Klasse.

Wanneer? 28 mei, in HUB-KAHO, Campus Aalst **Prijs?** 80 euro **Info en inschrijven:** dvo.kahosl.be (klik op 'onderwijs')

HET MIDDEN-OOSTEN IN BEELD

• Leraren secundair onderwijs

Arabische Lente in Tunesië, conflict in Syrië, Israël versus Palestina ... hoe correct en volledig is het beeld dat de media ophangen van het Midden-Oosten? In de gratis nascholing 'Het Midden-Oosten in beeld' geeft Kleur Bekennen achtergrondinformatie over het Midden-Oosten, de Arabische Lente, de hoofdrolspelers, het effect op de bevolking en de huidige situatie. Aansluitend volg je een van twee workshops: over het conflict tussen Israël en Palestina of over grondstoffen in het Midden-Oosten (olierijke versus olie-arme landen, water als het nieuwe goud).

Wanneer? Dinsdag 13 mei, van 9.30 tot 15.30 uur, in BTC Conference Center, Hoogstraat, Brussel **Prijs?** Gratis **Info:** www.kleurbekennen.be (ga in de kalender onder "What's up?" naar 13 mei)

SAMENWERKEN VANUIT IDENTITEIT

• Alle geïnteresseerden

In de onderwijsdag 'Samenwerken vanuit identiteit' gaat het Vlaams Verbond van Katholieke Hogescholen (VVKHO) op zoek naar concrete aanzetten om samen te werken aan 'samenwerken'. Co-teaching, team teaching en andere vormen passeren de revue.

Wanneer? Woensdag 7 mei, van 9.30 tot 16 uur, in Thomas More Hogeschool, Mechelen **Prijs?** 45 euro **Info:** www.nascholing.be (klik onder 'Aanbod' op 'Hoger onderwijs'), kris.vanspeybroeck@vsko.be (inhoudelijk), lieve.benoit@vsko.be (praktisch)

BREDE SCHOOL

• Alle geïnteresseerden

In een brede school slaan welzijnsorganisaties, scholen, jeugdhuis en enz. de handen in elkaar om een gepast antwoord te vinden op

maatschappelijke uitdagingen zoals armoede, sociale ongelijkheid, diversiteit en meertaligheid. Door duurzaam en kwaliteitsvol samenwerken kan een brede school een antwoord bieden op maat van kinderen en jongeren. Met de 'Inspiratiedag Brede School' tonen de bevoegde onderwijsministers via thematische sessies en praktijkbezoeken hoe Vlaamse en Brusselse brede scholen werken rond competentieontwikkeling van leerlingen, samenwerking met ouders, hefboomen in de strijd tegen armoede, ondersteuning van kinderen in een meertalige context en bouwen aan een brede leer- en leefomgeving.

Wanneer? Dinsdag 29 april in Bronks, Varkensmarkt, Brussel **Prijs?** Gratis **Info:** www.steunpuntdiversiteitleren.be, rita.vanhoren@ond.vlaanderen.be / www.vgc.be/onderwijs, anne.geeroms@vgc.be

OPROEP

(TAND)ARTSEN

• Laatstejaars secundair onderwijs

Wie in september de opleiding tot (tand)arts wil starten, moet eerst slagen voor een toelatingsexamen. Dat examen duurt een volledige dag en wordt twee keer georganiseerd. Een eerste keer op dinsdag 1 juli (inschrijven tot uiterlijk 18 mei), een tweede keer op dinsdag 26 augustus (inschrijven tot uiterlijk 27 juli).

Info: meer info over het examen, infobrochure, modelvragen enz. via www.ond.vlaanderen.be/toelatingsexamen

GEZOCHT: VRIJWILLIGERS

• Alle geïnteresseerden

Kan jij je inleven in moeilijkheden die anderen doormaken? Sta jij open voor andere opvattingen en levenswijzen? Wil je je minimaal vier uur per

week vrijmaken? Dan is Tele-Onthaal iets voor jou. Tele-Onthaal stelt haar telefoonlijnen 24 uur op 24 open voor iedereen die in alle anonimiteit wil praten of chatten: gesprekken over zorgen van de A van alcohol over de R van relatie tot de Z van zelfdoding, en alles wat ertussen zit. Wie zich kandidaat stelt, volgt een opleiding en geniet ook nadien blijvende ondersteuning en vorming.

Meer info en kandidaturen: www.tele-onthaal.be, federatie@tele-onthaal.be of bel gewoon 106

1500 LEERLINGEN GEZOCHT

• 9-10-jarigen en 13-14-jarigen

De onderzoeksgroep Experimentele Psychologie wil een voorstelling maken van het Nederlandse woordenboek in ons hoofd. Door middel van woordassociaties kijken ze hoe de 20.000 meest frequente woorden zijn opgeslagen in ons geheugen en hoe deze opbouw evolueert bij het opgroeien en het leren van nieuwe woorden. Concreet zoeken de onderzoekers 1500 leerlingen die ongeveer 30 min. werken aan een via het internet aangeboden taak. In ruil krijg je achtergrondinformatie op kinder-/jongerenmaat en een paar leuke verwerkingsopdrachten voor de les Nederlands.

Info: sarah.casaer@ppw.kuleuven.be Extra: probeer zelf eens de (verkorte) test op www.smallworldofwords.com/nl; meer info over de studie op www.smallworldofwords.com/nl/info.html

ITHEMBA

• Alle geïnteresseerden

iThemba vzw steunt de 'Baraa Primary Government School' in Tanzania. iThemba biedt kansarme kinderen onderwijs, leidt lokale leraren op, organiseert een jaarlijkse gezondheidscontrole en zorgt dagelijks voor een gezonde lunch (vaak de enige maaltijd voor deze kinderen).

ITHEMBA

PESTEN KAN NIET MEER

iThemba roept alle scholen, leraren, ouders op om hun projecten te steunen: sponsor een kind (7 euro per maand), sponsor een van de projecten (waterpomp, groentetuin, bibliotheek), start een sponsorproject met je school ... of ga ginder een tijdje werken als vrijwilliger. Elke cent gaat integraal naar de kinderen, want de bestuursleden dragen zelf de werkingskosten.

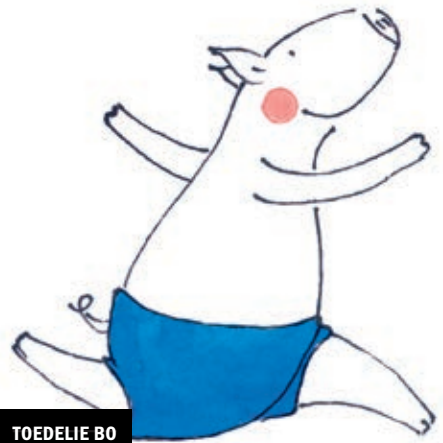
Info: ithemba@skynet.be

SYSTEEMDENKERS

• Alle geïnteresseerden

Systeemdenkers in het onderwijs, van basis- tot hoger onderwijs, wie zijn ze en wat doen ze? Switch zoekt hen om de in het onderwijs aanwezige energie te bundelen om zo systeemkennis, systeeminzicht, systeempraktijk verder te verspreiden. Voor wie geïnteresseerd is in 'System Dynamics', 'Appreciative Inquiry', 'Solution Focused', enz.

Info: switch-rita@telenet.be

TOEDELIE BO

N(I)ET ALS JIJ

THEATER

TOEDELIE BO

• 4 tot 7 jaar

Bo is een aandoenlijk varkentje: uiterlijk stoer, innerlijk van koekenbrood en allesbehalve een bink. Bo is bovendien het hoofdpersonage in een reeks prentenboeken van auteur Geert De Kockere en illustratrice Tineke Van Hemeldonck. Muzix organiseert op zijn beurt workshops musical op school (en voor volwassenen) en trekt nu met Bo naar de kleuterklassen. Het prentenboek 'Bo is geen varken' komt in de minimusical 'Toedellie Bo' tot leven in je klas. Mieke Van Berendoncks en Kirsten Cools spelen, zingen en dansen met je kleuters rond het thema 'voel je goed in je vel'. Het prentenboek 'Bo is nooit bang' is dan weer voor een interactieve vertelvoorstelling, waarbij de kleuters mogen meezingen en meedansen. Programma's op maat zijn ook mogelijk, bijvoorbeeld een traject met beide voorstellingen, met klasgesprekken, klasactiviteiten enz.

Prijs? Halve dag: 400 euro voor 1 of 2 voorstellingen/vertellingen (max. 2 klassen per musicalsessie, max. 3 klassen per vertelsessie), 550 euro voor 3 sessies; hele dag: 700 euro (4 sessies) of 800 euro (5 sessies), telkens plus reiskosten Info: www.muzix.be, info@muzix.be, 0486 72 07 43

PESTEN KAN NIET MEER

• Vanaf 10 jaar

Het naar eigen zeggen 'kogelrond jongetje' Steph Goossens werd tussen zijn 11de en 15de levensjaar zwaar gepest op school. Open en bloot vertelt hij leerlingen vanaf de derde graad lager onderwijs in deze voorstelling over de meest vervelende periode uit zijn jonge leven en hoe hij daar uiteindelijk is doorgekomen.

Prijs? 100 euro + reiskosten (vanuit Antwerpen), voor max. 150 leerlingen, aangepast tarief voor meerdere voorstellingen op dezelfde dag Info: www.stephgoossens.be

WAAN ZIN

• Derde graad secundair onderwijs

Zelfdoding, antidepressiva, burn-out, cvs, alcohol, drugs, verkeersagressie, wachtlijsten in de psychische hulpverlening ... In de voorstelling 'Waan Zin' onthult verpleger/trainer/spreker/humoroloog Johan De Keyser zijn 'magische remedie' tegen de dagelijkse waan. Elke toeschouwer krijgt zeven elementen mee naar huis om op eigen kracht en volle teugen weer te kunnen genieten van het leven.

Prijs? Overeen te komen, de voorstelling duurt 90 min. + 30 min. nabespreking **Info:** www.johandekeyser.be, johan@johandekeyser.be **Extra:** maak kennis met de voorstelling op vrijdag 25 april, 20 uur in Vormingplus, Gent (09 224 22 65; 8 euro) of op dinsdag 29 april, 20 uur in KHLim, Diepenbeek (011 28 82 60; 20 euro)

N(I)ET ALS JIJ

• Vanaf 9 jaar

Jongeren van 9 tot 16 jaar werkten intensief rond pesten, gepest worden en de rol van omstanders in een klas in het 'Muze-Ateljee' van Muzemix. Het resultaat is 'N(i)et als jij', een muzikale theatervoorstelling over jongeren en vriendschap, maar ook over afgunst en pesten. Regisseur Hendrik Clysters schreef het uiteindelijke script, de jongeren vertolken zelf alle rollen. Dit script is gratis ter beschikking om in je klas rond dit thema te werken.

Wanneer? 19 april, om 18 uur, in zaal Nieuwenborgh in Dilsen-Stokkem **Prijs?** 11 euro per ticket **Info:** www.muzemix.be

WIN 20 x 2 vrijkaarten (leraar plus collega of partner) voor 'N(i)et als jij', met extra attentie. Mail meteen naar info@muzemix.be.

WEDSTRIJD

GIP OVER DE AARDE

• Laatstejaars secundair onderwijs

Alle laatstejaars secundair onderwijs kunnen met hun GIP (geïntegreerde proef) meedingen naar de 'Prijs Focus Aarde 2013-2014' van Stichting Koningin Paola en Stichting Dirk Frimout. Voorwaarde? De leerlingen realiseren vakoverschrijdend én in groep een GIP of groepsproject (in BuSO en CDO) over de aarde, de ruimte of de relatie mens-aarde, bekeken vanuit wetenschappelijke, technische, kunstzinnige, ecologische, sociaal-geografische of kosmologische hoek. Tien genomineerden vallen in de prijzen. De leerlingenteams en de school krijgen een geldbedrag en een diploma tijdens een officiële prijsuitreiking in het Paleis der Academiën in Brussel.

Deelnemen? Inschrijven uiterlijk 30 april (termijn is wegens groot succes verlengd!), dossier vóór 31 mei **Info en inschrijven:** www.focusaarde.be

WIN EEN LUCHTFOTO VAN JE SCHOOL

• 10 tot 12 jaar

Sinds februari loopt het nieuwe seizoen van 'Draken: Beschermers van Berk' op Cartoon Network. Deze zomer verschijnt ook de tweede film van 'How To Train Your Dragon'. Om dat te vieren stuurt het tienerblad Yeti misschien een draak langs, mét een fotograaf in zijn nek. Het resultaat? Een mooie luchtfoto van je school.

Deelnemen? Tel samen met je leerlingen het aantal drakendrollen in Yeti 108 (maart). Vul voor 1 mei 2014 het juiste antwoord in bij de drakenwedstrijd op www.yeti.be. De winnaars verschijnen op de website.

UITGELEZEN

DE SPELREGELS VAN DE DEMOCRATIE

Onze verkiezingen verlopen op basis van strikte regels, vastgelegd in een kieswet. Maar als je de kiesstelsels voor de verkiezing van de gemeenteraad en van de federale, deelstatelijke en Europese parlementen vergelijkt, dan springen heel grote verschillen in het oog. Stefan Fiers en Steven Van Hecke gaan in het volledig vernieuwde De spelregels van de democratie in op de mechanismen en effecten van de meest courante kiesstelsels in Europa. Een boek over zetels en coalities, over vrouwelijke en allochtone politici, over de politieke elite en campagnevoeren.

Info: www.aspeditions.be / **Prijs:** 27,95 euro

TUSSENTAAL

Spreek jij Algemeen Nederlands in je klas?

Tussentaal was in de laatste decennia van de vorige eeuw een taalvariant die te vuur en te zwaard bestreden moest worden. Sinds het begin van deze eeuw is het tij gekeerd. Tussentaal wordt meer en meer aanvaard als een legitieme variëteit van het Nederlands. Over tussentaal in Vlaanderen is de laatste jaren bijzonder veel onderzoek gebeurd. In dit boek brengen zes studenten Nederlands verslag uit over tussentaal bij jongeren, tv-presentatoren en leraren.

Info: www.academiapress.be / **Prijs:** 12,50 euro

ONTWRICHTE KINDEREN IN HET ONDERWIJS

Kinderen in de Lage Landen behoren volgens het jongste Unicef-rapport tot de gelukkigste ter wereld. Toch neemt het aantal kinderen in de jeugdzorg toe, net als het aantal kinderen dat in armoede opgroeit. Het gedrag van verwaarloosde en getraumatiseerde kinderen wordt echter vaak verkeerd geïnterpreteerd in het onderwijs, omdat het soms lijkt op dat van kinderen met ADHD, autisme, depressie of gedragsstoornissen. In dit boek wijzen Willem en Annelies De Jong leraren op de signalen, risico's en gevolgen van deze problematiek, en hoe we daarmee moeten omgaan in de klas.

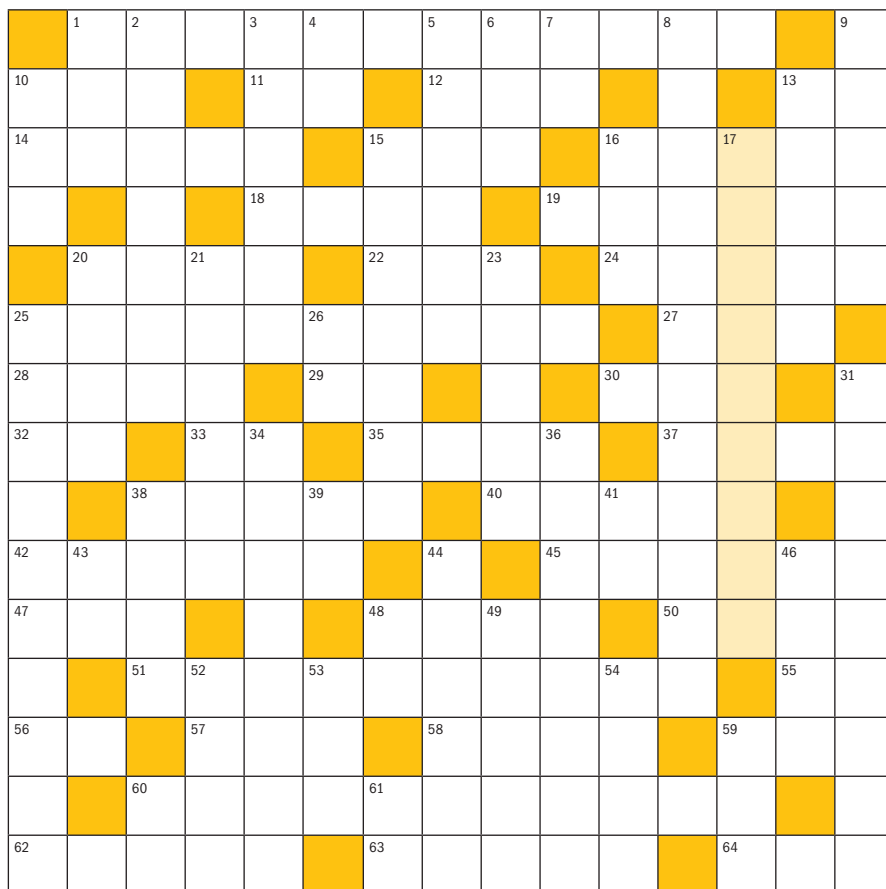
Info: www.uitgeverijpica.nl / **Prijs:** 18,95 euro

WONDERLIJKE WAZIGHEID

Wat is Attention Deficit Disorder (ADD)? Alvast niet hetzelfde als Attention Deficit Hyperactivity Disorder, blijkt uit Wonderlijke wazigheid van Tirtsä Ehrlich. In dit laagdrempelige boek leer je wat ADD precies is. Het boek gaat in op de behandeling en geeft praktische informatie over onderwerpen als de gevolgen van ADD voor werken, liefde, een rijbewijs halen, maar ook over de combinatie van ADD met alcohol en drugs. Met ervaringsverhalen en tips van en voor jongeren vanaf 12 jaar, hun ouders en jou als leraar. **Info:** www.epo.be / **Prijs:** 17,50 euro

KRUISWOORD

WIN EEN CITYTRIP VAN 500 EURO

Je vindt hier elke maand een reuzegroot kruiswoordraadsel. De oplossing is meteen je eerste stap richting een reischeck van 500 euro. Daarmee kan je een citytrip kiezen uit het volledige aanbod van Holidayline. Deze maand zoeken we de vrouwenverleider onder verticaal 17. Waag je kans en surf vóór 26 april naar www.klasse.be/leraren/win244x.

In maart ging Jan Beyens uit De Pinte aan de haal met de felbegeerde cheque.

HORIZONTAAL

1 Van maandag 7 tot en met maandag 21 april **10** Gevolgd door verticaal 10 en verticaal 15 **11** Frans bezittelijk voornaamwoord **12** Spaanse Leo **13** Italiaans persoonlijk voornaamwoord **14** Het bewijs dat je 'elders' was **15** Tot 1980 naam van de 'rode partij' in België **16** Wie laatst ... best ... **18** Krabjzer, schraper **19** Klasse, stijl, distinctie **20** Grote ruimte **22** Internationaal Energieagentschap **24** Frans 'ding' **25** Brengen de klokken van Rome **27** Trichloorethyleen **28** Mestvocht, drek, gier **29** Bijwoord **30** Kaartspel over de Verenigde Naties **32** Maanfase **33** Nederlandse voetbalclub uit Alkmaar **35** Azijn **37** Voornaam van de eerste burger van ons land **38** Nederlandse gemeente met Paleis Soestdijk **40** Artritis, artrose, jicht **42** Donkerkleurige **45** Spaanse 'eenheid' **47** Oorspronkelijk, primitief, vaak in samenstellingen (instinct, mens, os) **48** Bloedvat **50** Lief van Tijn **51** Duitse 'Goede Vrijdag' **55** Vrouwelijke afkorting **56** Eerste muzikant **57** Nederlandse voetbalclub uit Den Haag **58** Drie Ierse eilanden **59** Snel wiel **60** Chocoladeleveranciers **62** Braspertij, vreetfestijn **63** Keltische taal **64** Wier

VERTICAAL

1 Bitter medicijn **2** Vriendschappelijk **3** Politieagent in burger, detective die weinig lawaai maakt **4** Pa of opa? **5** Lust geen eieren **6** Bergtop **7** ' ... me quitte pas' **8** Eerbiediging, nakoming, naleving **9** Romanfiguur van Ernest Claes **10** Klanknabootsing, bij dubbelgebruik de zoon van Barney Rubble **13** Leidt bij Hegel via antithese tot synthese **15** Zuid-Duitse Vrijstaat **16** Frans 'meer' **20** Handel, geding, ding **21** Kaastaart – Kat = ? **23** Noorse mythologische oceaanreus **25** Zondag voor Pasen **26** Weinig gebruikt persoonlijk voornaamwoord ('hij') **31** Vierde dag van de week **34** Zesde dag van de week **36** Belasting op een keuring **38** Soort driemaster **39** Tweede muzikant **41** Franse 'één' **43** Persoonlijk voornaamwoord **44** Volmaakte, perfecte, voorbeeldige **46** 'Ijzeren Hertog', landvoogd van de Nederlanden **48** Slee **49** Gevulde wrap van eieren **52** Viermaal de eerste **53** Scoutsbeweging **54** Egyptisch mythologisch symbool, levenskruis **59** Ribonucleïnezuur **60** Landcode van Polen op nummerplaten **61** Oprolbaar regenjasje

Een spetterend free podium vormt de traditionele afsluiter van een hectisch tweede trimester. Het is tegelijkertijd de eerlijkste spiegel die een school zich kan voorhouden. Geen enkele activiteit is zo democratisch en laagdrempelig. Leeftijd, richting, kleur, taal, primus of enfant terrible: voor een keer maakt het geen verschil. Er is dan ook geen betere graadmeter om de tijdsgeest en schoolpopulatie in één beeld te vatten. Uw reporter ter plaatse maakte het bilan op van drie uur jong geweld anno 2014.

Nirvana is dood, leve Beyoncé! Scheurende gitaren en rofelende drums ruimen steeds vaker plaats voor The Queens of Pop. Rihanna's en Lady Gaga's van diverse pluimage schieten als paddenstoelen uit het podium, in een vestimentaire code die allicht verder dan ooit staat van wat we een schooluniform plegen te noemen. De laatste Broeders hier

“Het free podium is de eerlijkste spiegel die een school zich kan voorhouden”

op school, die allicht opgelucht ademhaalden toen we leadzanger Jan Paternoster van The Black Box Revelation hier enkele jaren geleden uitzaaiden, denken nu smachtend terug aan de verlokkingen van zijn duivelse Blackbox.

Backstreet's back, all right! Goed twee decennia na Take That zijn de boysbands ook terug van weggeweest. De nieuwe goden heten nu One Direction, maar het concept blijft onveranderd: enkele jonge gasten huppelen in een marcelleke over het podium en stoten bij het ontbloten van hun sixpack engelachtige gezangen uit. De eerste rij meisjes valt terstond flauw en wordt meteen vervangen door een verse lading gillende bakvisjes. De Broeders die dachten het ergste gehad te hebben, bidden nu een nieuwe rozenkrans.

Wat hebben John Legend, Birdy en Bruno Mars gemeen? Jawel, ook de pianoballades zijn helemaal terug! De muziekacademies in de regio moeten boomen, afgaand op de hoeveelheid jonge talenten met zoetgevooid stem die zichzelf hier begeleiden op de piano. Of betreft het hier de nieuwe generatie YouTube-autodidacten? Wat er ook van zij, de Broeders genieten een welgekomen adempauze.

God is a DJ, dus allen aan de mengtafel! Het mengpaneel is de gitaar van de nieuwe jeugd en elke ambitieuze jongeling met een beetje zelfrespect slaat dan ook aan het plaatjes draaien. De acts die we traditioneel reserveerden voor de mindere goden – de achtergrondmuziek tijdens dode momenten – zijn nu de meest gegeerde sets. Er wordt gebattled dat het een lieve lust is. Beats en bleeps dreunen door de zaal, met als inzet het allerhoogste: de totale vervoering van de zaal. Terwijl de eerste Broeders gereanimeerd worden, springt een van de Beyoncés, opgezwiept door de stomende massa, nog eens op het podium en zet onder het waakzaam oog van honderden smartphones een overtuigende Miley Cyrus-imitatie neer. Broeder Overste draait zich om in zijn graf.

Overgiet dit spektakel nog met een sausje evergreens zoals plankenkoorts, adrenaline, lentekriebels en hormonen in gelijke dosis en het spektakel zal stevast eindigen met de blozende vraag van 1 miljoen: “Meneer, is het free podium al ooit zo goed geweest?” “Nee, mannekens, het is nog nooit zo goed geweest en het zal nooit meer beter worden!”

Wouter De Craen is leraar en Brusselaar. Elke maand brengt hij in *Klasse* verhalen uit de hoofdstad.

KLASSE IN SCHOTLAND

***“Startende leraren
krijgen hier één jaar
vast werk”***

klasse

Maandblad voor onderwijs in Vlaanderen
Uitgegeven door het Agentschap voor
Onderwijscommunicatie.
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

Nr. 244 — april 2014

Hoofdredacteur: Pieter Lesaffer **Eindredacteur:**
Kris Vanhemelryck **Redactie:** Nele Beerens,
Wouter Bulckaert, Tinne Deboes, Bart De Wilde,
Leen Leemans, Michel Van Laere, Wim Vercruysse
Medewerkers: Wouter De Craen, An De Smet, Inne
Haine, Lien Hubert, Dirk Vercampt **Beeldredacteur:**
Jo Valvekens **Vormgeving:** Peter Mulders, Tim Sels

Klasse.be: Michel Aerts, Wietse Coolen, An Declercq,
Stijn Govaerts, Mieke Keymis, Toon Van de Putte,
Annelies Vaneechoutte **TV.Klasse:** Robin De Vries,
Hans Vanderspikken, Wouter Vanmol

Actie & Campagne: Cherline De Maeght, Kerim
Helaut, Geert Neiryck, Yvette Schreurs, Anne
Siccard, Marc Vanbelle, An Van den Bergh, Sonja Van
Droogenbroeck, Bavo Wouters **Staf & secretariaat:**
Sabrina Claus, Patrick De Busscher, Hannah El-Idrissi,
Souâdia El-Moussaoui, Ann Nevens **Publiciteit:**
Diana De Caluwé **Personeel & Organisatie:** Ann Lips
Verantwoordelijke uitgever: Luc Jansegers, Koning
Albert II-laan 15 - 1210 Brussel.

Wil je **reageren** op een artikel of heb je **nieuws** voor de
redactie? 02 553 96 86 of redactie.leraren@klasse.be.

Wil je **adverteren** in Klasse? 02 553 96 94 of
publiciteit@klasse.be.

Heb je een aanbod voor de **lerarenkaart** of een vraag
over een lerarenkaartactie? 02 553 96 95 of
info@lerarenkaart.be.

Alle actieve Vlaamse leraren en CLB-medewerkers
krijgen één Klasse gratis per adres. Een **abbonement**
kost 28 euro voor 10 nummers (bel 02 553 96 88 of mail
secretariaat.leraren@klasse.be). Gepensioneerden,
terbeschikkinggestelde leraren en individuele
studenten krijgen een abonnement tegen halve prijs.
Adreswijzigingen regel je uitsluitend via je eigen
schooladministratie.

Voor scholen die dat wensen is er ook Yeti (derde graad
lager onderwijs), Klasse voor Ouders (kleuteronderwijs
tot en met tweede jaar secundair onderwijs) en Maks!
(derde tot en met zevende jaar secundair onderwijs).

Overname van artikelen uit de publicaties van Klasse
is geen probleem, mits je de bron expliciet vermeldt.
De cartoons, foto's en illustraties worden door het
auteursrecht beschermd.
Lees Klasse online op www.klasse.be/leraren.

ADVERTENTIE

TIJDSCHRIFT

verschijnt maandelijks
(behalve in juli en augustus)

TEN AANVAL!

Met Ridder Pynnock, Page Tijl, Gravin Maria-Anna en kokkin Margriet ontdek je het vernieuwde familieparcours van het Kasteel van Horst. Kleuters dansen en vieren feest met de gravin. Wat oudere kinderen maken haar feestjurk klaar of ontwerpen het wapenschild. Een verhalenvertelster neemt je mee op een spannende tocht rond het kasteel. De Pynnock-ridders leren je de kneepjes van het riddervak. Theater Larf! biedt een beperkt aantal deelnemers een theatersessie aan (voor ouders en hun kinderen tussen 6 en 12 jaar). V-Formation stelt op het grasveld een springkasteel op waar ridders en prinsessen zich uitleven. Doorlopend is er kindergrime en proef je het beste van het Hageland op de streekproductenmarkt.

**GRATIS
GEZINS-DAG
HORST**

Zondag 1 juni (10 tot 17 uur) – gezinsdag, gratis voor leraar, partner en max. 3 kinderen - Kasteel van Horst - Horststraat 28 - 3220 Sint-Pieters-Rode - www.kasteelvanhorst.be - info en inschrijven: www.lerarenkaart.be/inschrijven

EXTRA

Vanaf september 2014 start het Kasteel van Horst met een volledig nieuw aanbod voor kleuter- en lager onderwijs. Deelnemers aan de lerarendag op zondag 1 juni krijgen de avant-première.